

REGIONALNI PROGRAM ZA MLADE ISTARSKE ŽUPANIJE

za razdoblje od 2018. do 2022. – sažetak

Temeljem prikupljenih podataka iz više od 400 upravnih akata, dokumenata i drugih izvora, tijekom 12 mjeseci, kvalitativnim i kvantitativnim metodama, s više ili manje aktivno uključenim ključnim dionicima, različitim metodama prikupljanja podataka i stavova, metodama „otvorene koordinacije“ ili strukturiranog dijaloga s mladima, nastao je dokument čiji sažetak u nastavku izdvaja osnovne smjernice za razvoj politika za mlade u Istarskoj županiji. U dokumentu iznose se sažeti zaključci, a svrha predloženih mjera je dugoročno planirati unaprjeđenje i promjenu društvenog položaja mladih Istarske županije, s naglaskom na aktivno uključivanje svih dionika, a posebno mladih. Kako bi se osiguralo praćenje provedbe, definiraju se indikatori za praćenje (provedbe) i uspješnosti (rezultata), a ukupno čine osnovne smjernice za izradu akcijskih (operativnih) provedbenih planova. Dobiveni rezultati i smjernice potpuno su kompatibilni s Nacionalnim programom za mlade i EU strategijom za mlade i normativnim okvirom koji prati „sektor javnih politika za mlade i s mladima“. Istom metodološkom strategijom izrađeni su i Program za mlade Grada Poreča-Parenzo i Lokalni program za mlade Grada Labina pa su oni zbog toga kompatibilni s ovim širim okvirom javnih politika za mlade.

Danas na području Istarske županije, prema Popisu stanovništva iz 2011. godine, živi 208.055 stanovnika ili 4,85% stanovnika Republike Hrvatske, od čega je 36.557 mladih u dobi od 15 do 29 godina, što čini 17,57% ukupne populacije. Svi ostali podaci o mladima, njihovim obilježjima i obilježjima društvenog, političkog, ekonomskog i socijalnog okoliša u kojem mladi žive mogu se naći u cjelovitom tekstu. U ovom dokumentu mladi su u centru jer oni to i zaslužuju.

1. OPRAVDANOST, ZAKONSKI I DRUGI NORMATIVNI OKVIR IZRADE PROGRAMA ZA MLADE

Javne politike za mlade, već desetljećima dio su političkog djelovanja i ulaganja javnih prihoda u i za mlade, na razini Europske unije i na nacionalnim (državnim) i/ili lokalnim razinama. Na razini Europske unije, politikama za mlade bave se Vijeće Europe, Europski parlament i posebno Europska komisija. Još prije osnivanja Europske unije pa sve do danas donijeto je više strateških dokumenata i preporuka, pokrenuto je više inicijativa i sklopljeno je više sporazuma. Jednako tako osigurava se sve više sredstava za financiranje potreba i unaprjeđenje položaja mladih u državama članicama EU-a, ali i onih koje to namjeravaju postati¹.

Najvažniji međunarodni i nacionalni dokumenti na kojima se temelji izrada ovoga Programa jesu:

- Ustav Republike Hrvatske; Vlada Republike Hrvatske (2014.); Nacionalni program za mlade za razdoblje od 2014. do 2017. godine; Zakon o savjetima mladih (2014.);
- Deklaracija o ljudskim pravima; UN konvencija o pravima djeteta (od 0 do 18 godina);
- UN World Programme for Action for Youth (2010) (od 15 do 24 godine), UNESCO (2002.): **Mainstreaming the needs of youth – Youth Vulnerability**; Youth Co-ordination Unit of the Bureau of Strategic Planning United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization, Paris; United Nations (2006.): **Social Policy and Development Division – Guide to the Implementation of the World Programme of Action for Youth**, New York http://www.un.org/esa/socdev/unyin/documents/wpay_guide.pdf;
- Europska komisija (2009.) An EU Strategy for Youth – Investing and Empowering (Commission communication – 2009), http://ec.europa.eu/youth/index_en.htm., European Council (2009.): **The EU Youth Strategy 2010 – 2018**. Brussels, European Council (2005.): **The European Youth Pact**, Brussels, Vijeće Europe (2010.) Council resolution on a renewed Framework for European Cooperation in the Youth Field (2010-2018); Europska komisija i Vijeće (2012.) 2012 Joint Report of the Council and the Commission on the implementation of the renewed framework for European cooperation in the youth field (2010-18); Europska komisija (2011.) EU Indicators in the Field of Youth; Commission of the European Communities (2001.): **White Paper 2001**, Brussels; ERYICA (2004): **Europska povelja o informiranju i savjetovanju mladih**, Bratislava i drugi; **Europska povelja o učešću mladih u životu na općinskoj i regionalnoj razini** mladih u regije i općine (*Povelja uključena u Rezoluciju 237 Stalne konferencije predstavnika lokalnih i regionalnih vlasti u Evropi, usvojena 19. marta 1992. godine*) i dr.

Republika Hrvatska uključena je u trendove EU-ove politike za mlade pa je tako 2007. Hrvatski sabor donio Zakon o osnivanju savjeta mladih, a strateški dokumenti (programi) kojima se utvrđuju smjernice javnih politika prema mladima i za mlade donijeti su već 2006. godine, a sljedeći od 2009. do 2013. godine. Tijekom izrade ovog Programa nadležno ministarstvo priprema izradu Nacionalnog programa za mlade za razdoblje od 2018. do 2022. godine, u nastojanju da se osigura uključivanje mladih u političko odlučivanje, ali i potakne sudjelovanje u javnom životu u zajednici u kojoj žive. Republika Hrvatska je administrativno ustrojena na 20

¹ Na kraju dokumenta nalazi se popis svih važnijih dokumenata i sporazuma koji uključuju politike za mlade, kao i ostale literature korištene za izradu ovoga programa.

županija (i Grad Zagreb), ima 429 općina i 126 gradova, a u većini njih nije osnovan savjet mladih ili izrađen lokalni program djelovanja za mlade ili ako postoje, kao dokumenti ili tijela, predstavljaju samo udovoljavanje formalnih uvjeta bez realnih ulaganja u mlade. Savjeti mladih i lokalni/regionalni programi djelovanja za mlade ključne su karike između mladih u zajednici i javnih politika, a upravo djelovanje savjeta mladih, kao i izrada i praćenje strateškog dokumenta o ulaganjima u mlade mogu garantirati i osigurati mladima uspješnije uključivanje u donošenje odluka i u društvo općenito. Osim toga, mladima je sve više potrebno mjesto okupljanja koje će zamijeniti parkove, ulice, kafiće ili računala za kojima provode sve više vremena. Centri za mlade, klubovi za mlade i slični prostori osiguravaju mladima infrastrukturu za djelovanje, neformalnu edukaciju i provedbu aktivnosti po mjeri mladih pa već nekoliko godina nadležno ministarstvo financira rad klubova ili centara za mlade, kao i lokalnih infocentara za mlade. Karika koja nedostaje, a za koju se predviđaju procesi pokretanja javne valorizacije i priznavanja, a definirana je kao jedan od ciljeva u dosadašnjim programima za mlade je **profesionalizacija rada s mladima** (*youthworker*). Osposobljavanje osoba koje rade s mladima do sada je bilo prepušteno stihiji i pojedinačnom entuzijazmu osoba i organizacija civilnog društva koje rade s mladima, a postoje različiti oblici i načini rada s mladima pa je potrebno hitno regulirati i ovaj sektor. Organizirani oblici djelovanja mladih, osim organizacija civilnog društva poput studentskih udruga, udruga mladih i za mlade, su i drugi oblici organiziranog djelovanja mladih. To su podmladci političkih stranaka, podmladci vjerskih zajednica, učenička vijeća u školama, studentski zborovi na fakultetima i dr. pa su mogućnosti za djelovanje mladih otvorene na svim razinama. Svi ovi organizirani oblici djelovanja mladih mogu predlagati svoje predstavnike za izbor u savjete mladih. U Hrvatskoj svaka srednja škola, prema Zakonu o odgoju i obrazovanju ima pravo konstituirati učenička vijeća kao tijela koja zastupaju interese učenika, a isto se odnosi i na studente i fakultete. Izrada ovog Programa nastala je na inicijativu Savjeta mladih Istarske županije.

Savjet mladih, zamišljen kao posredničko i konzultativno (savjetodavno) tijelo između mladih iz zajednice i donositelja političkih odluka, ima izuzetno dobru političko-društveno-zagovaračku poziciju za zagovaranje interesa mladih. Većina jedinica lokalnih/regionalnih samouprava nema dovoljno interesa za poticanje mladih na organizirano djelovanje i sudjelovanje u donošenju odluka te razumijevanje nove uloge mladih. Taj interes je deklarativan tako da su mladi često suočeni s većinom od sljedećih problema:

- nerazumijevanje potreba mladih i nepovjerenje lokalnih/regionalnih vlasti za potrebe mladih;
- nedovoljna i često samo administrativna podrška mladima, a naročito radu savjeta mladih, kao savjetodavnog tijela predstavničke vlasti na lokalnoj/regionalnoj razini. Pasivan odnos lokalnih i regionalnih vlasti prema ovom tijelu, dijelom je uzrokovan načinom biranja članova savjeta mladih (biraju ih članovi predstavničkog tijela – gradska i općinska vijeća) pa su ta tijela politizirana;
- previše komplicirana birokratska i administrativna procedura za prijavu projekta za mlade, bez edukativne podrške mladima, nedovoljno javnih poziva i natječaja za financiranje programa i projekata koji zadovoljavaju potrebe mladih;
- stanje u sportu, odnosno sudjelovanje u fizičkim aktivnostima koje je u EU-u vrlo važna preventivna aktivnost, odnosno zaštitni faktor zdravlja, u Hrvatskoj je vrlo nepovoljno za mlade. Sportski klubovi su uglavnom orijentirani na postignuća, na nagrade i pobjedu na natjecanjima jer su to najčešće kriteriji financiranja iz javnih prihoda, što je prilično nepovoljno za mlade. Mladi u sportskim klubovima, kojih ima izuzetno puno, na razini jedinica lokalnih

samouprava najčešće nemaju nikakav utjecaj na donošenje odluka te ne sudjeluju aktivno u radu kluba – oni treniraju, natječu se i najčešće samo izvršavaju zadatke. Aktivno bavljenje sportom i imperativ uspjeha i rezultata na natjecanjima je segregiralo mlade sportaše od sudjelovanja u drugim aktivnostima u zajednici (nemaju vremena zbog svakodnevnih napornih treninga) pa se o njima ne raspravlja, osim u kontekstu postignutih rezultata. Usprkos postojanju školskih i akademskih sportskih društava, veći dio mladih nije uključen u fizičke aktivnosti kao aktivnosti koje vode prema zdravom načinu života;

- podmladci političkih stranka u Republici Hrvatskoj nemaju autonomnost, a najčešće nisu niti priznati kao članovi političkih stranka, najčešće djeluju u skladu s potrebama stranaka a ne mladih koje eventualno jednoga dana mogu zastupati i slično, kao što ni podmladci religijskih zajednica nisu povezani s mladima u sredini, niti imaju važnu društvenu ulogu koju imaju u drugim državama članica EU-a.

Ovaj strateški dokument u normativnom smislu prilagođen je dokumentima usvojenima na nacionalnoj razini, a u njega su ugrađene demokratske norme i iskustva iz javnih politika za mlade iz okruženja. On stavlja u prioritetno područje djelovanja i smjernica javnih politika mlade kao posebno rizičnu skupinu u društvu koja treba potporu.

„Regionalni/lokalni programi za mlade“ i iz njega izvedeni akcijski ili provedbeni/operativni planovi, upravni su akti koje donosi predstavničko tijelo jedinica lokalne/regionalne samouprave. Jedan od važnijih procesa koji se koriste u kreiranju javnih politika za mlade u Europskoj uniji je „metoda otvorene koordinacije“, metoda konzultacija s mladima o svim važnim pitanjima od interesa za mlade nazvana „strukturirani dijalog s mladima“. To je proces u kojem se tijela javne vlasti, uključujući i institucije Europske unije, savjetuju s mladima o određenim temama koje su od velike važnosti za populaciju mladih diljem Europe. Cilj je osigurati da preporuke i mišljenja mladih ljudi nađu svoje mjesto u nacionalnim i europskim politikama za mlade kako bi se poboljšala kvaliteta njihova života i unaprijedio položaj mladih u nekom području. Proces se opisuje kao „strukturirani“ zato što su teme i vrijeme savjetovanja s mladima unaprijed dogovoreni: tijekom 18-mjesečnog ciklusa održavaju se redovita događanja u kojima mladi mogu iznositi svoja mišljenja o dogovorenim temama u dijalogu s drugim mladima i predstavnicima nacionalnih i europskih institucija. Na europskoj razini strukturirani dijalog povezuje Europsku komisiju, zemlje članice i nacionalna vijeća mladih te Europski forum mladih. Na razini zemalja članica, nacionalne radne skupine (sastavljene od mladih, predstavnika organizacija mladih, tijela vlasti i znanstvenih institucija) provode savjetovanja s mladima i tim sadržajem doprinose procesu na europskoj razini. Nacionalna radna skupina za provedbu strukturiranog dijaloga u Hrvatskoj trenutačno okuplja predstavnike Ministarstva socijalne politike i mladih, Agencije za mobilnost i programe EU-a, Ministarstva rada, Ministarstva znanosti obrazovanja i sporta i Mreže mladih Hrvatske te Zajednice informativnih centara za mlade u Hrvatskoj, a tijekom 2014. i 2015. godine mladi iz Hrvatske sudjelovali su u 4. i 5. ciklusu strukturiranog dijaloga u EU-u. Upravo je u tijeku osposobljavanje mladih za „koordinatore strukturiranog dijaloga u zajednici“ koje provodi Mreža mladih Hrvatske (<http://eupita.testiranje.net/category/novosti/>) za provedbu 6. ciklusa strukturiranog dijaloga s mladima na nacionalnoj razini.

2. METODOLOGIJA IZRADE PROGRAMA

Istraživačka i metodološka strategija koja se koristi u izradi Programa obuhvaća preporučene metode i alate iz dva osnovna međunarodna dokumenta koji se odnose na mlade: „UN strategija za mlade“ – preporuke i „EU strategija za mlade“.

UN u preporukama za dizajniranje efikasne strategije za mlade preporučuje najmanje 10 koraka²:

1. **uključivanje i osnaživanje svih dionika koji su uključeni u život mladih, od početka dizajniranja, implementacije i evaluacije politika za mlade;**
2. **definiranje stanja i analiza potreba mladih** – izraditi razvojnu strategiju mladih u lokalnoj/regionalnoj zajednici. Prioritetna područja za razvoj mladih mogu biti osnova za analizu, uvažavajući ljudska prava i temeljne slobode, ne bi li se otvorio dijalog s mladima o pitanjima koja se tiču njihovog života. Važno je razlikovati mlade prema dobi, spolu, prebivalištu (ruralna/urbana sredina), obrazovnom statusu, obiteljskim primanjima, ne bi li se prema tim karakteristikama identificirale osjetljive (ranjive) i posebno pogođene skupine;
3. **definirati osjetljive (ranjive) i posebno pogođene skupine** – analiza potreba i situacijske analize determiniraju koje su grupe i u kojim situacijama uvjetovane, u kojim okolnostima, političkim uvjetima ili dugom povijesti socijalnog isključenja i diskriminacije;
4. **razumijevanje vlastitih resursa** – znati koji resursi su dostupni, tko može utjecati na promjenu, kako funkcioniraju, tko ih provodi, jesu li financirani iz državnog, županijskog, lokalnog ili civilnog sektora. Osim analize programa, projekta i institucija, mora se obuhvatiti i manje vidljive karakteristike kao što su transparentnost, dostupnost i povjerenje između tih resursa i javnih usluga i mladih;
5. **osigurati sredstva za provedbu strategije za mlade** – iako se Nacionalni program za mlade provodi, više ili manje uspješno na nacionalnom nivou, potrebno je osigurati sredstva za izradu strateških dokumenata na lokalnom/regionalnom nivou, radi specifičnosti svake regije/lokalne zajednice i posebnosti regije/lokalne zajednice iz aspekta ciljanih skupina oko kojih su nagomilani problemi, što je za izradu ovog Programa osigurano;
6. **učiti iz prethodnih iskustava** – drastične promjene i reforme često vode u neuspjehe, treba učiti iz uspješnih projekata i programa;
7. **razviti jasnu viziju implementacije politike za mlade** – razviti komunikacijske kanale za najmanje jedinice kojima je politika namijenjena (informacije, dvosmjerna komunikacija);
8. **stvoriti institucionalnu strukturu pogodnu za implementaciju politike za mlade** (klubovi/centri za mlade, profesionalizacija rada s mladima i redovno financiranje);
9. **osigurati partnerstvo svih dionika** – javne institucije, civilni i privatni sektor, roditelji, mladi i dr., cilj mora biti promocija mladih kao vrijednosti društva i učinkovito partnerstvo;
10. **povećati znanje i dizajnirati bolje programe kroz mentorstvo i evaluacije, poticati istraživanja koja se tiču mladih, uključiti u popise stanovništva i**

² United Nations, Social Policy and Development Division, Guide for Guide to the Implementation of the World Programme of Action for Youth, 2006, preuzeto s <http://social.un.org/index/Publications/tabid/83/news/26/Default.aspx>, 05. 05. 2011.

nacionalne podatke koji se tiču mladih (prilagođeno prema *UN Guide to the Implementation of the World Programme of Action for Youth 2006*).

EU strategija za mlade preporučuje sljedeće komponente za izradu lokalnih/regionalnih/nacionalnih programa djelovanja za mlade:

- međusektorsku suradnju;
- dijalog s mladima (strukturirani dijalog s mladima);
- suradničko učenje (seminari međusektorske suradnje, klasteri povezani s radom s mladima, seminari i klasteri o volontiranju mladih, klasteri o zdravlju mladih);
- implementaciju Strategije na svim razinama;
- javne politike zasnovane na znanstvenim istraživanjima (*evidence – based policy, indikatori za istraživanje*);
- mobilizaciju programa za mlade;
- pojednostavljeno izvještavanje za mlade i/ili „proračun za mlade“ (EU Strategy for youth, str. 12. – 14.) (<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52009DC0200&from=EN>, 2. 8. 2017.).

Mladi su, kao posebno rizična skupina, zaštićeni te temeljem dokumenta Europske komisije mladi se smatraju najugroženijom skupinom u društvu, u društvu koje stari, s jedne strane, a s druge strane – mladi su dragocjen izvor/resurs za budućnost. U skladu s preporučenim fazama i komponentama za izradu regionalnih strategija prilagodili smo metodologiju izrade, dok su ciljevi iz EU strategije za mlade temeljna nit vodilja. Ciljeve smo prilagodili kontekstu (lokalnim specifičnostima), pravnoj regulaciji i dostupnosti podataka (analitici) u pojedinim područjima. **Opći ciljevi EU strategije za mlade mogu se sažeti u dva koji pokreću ulaganja u mlade:**

- **pružiti više i jednake mogućnosti za mlade u obrazovanju i na tržištu rada;**
- **potaknuti mlade da budu aktivni građani i sudjeluju u društvu.**

Ne bi li mjere iz strateških politika za mlade imale uporište u stvarnom stanju u regionalnoj i lokalnoj zajednici, a s ciljem zaštite mladih, nužno je kontinuirano pratiti, istraživati potrebe i promjene koje prate društveni položaj mladih. Ovaj program nastao je u sklopu projekta „Regionalni program za mlade Istarske županije“ koji su financirali Ministarstvo za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku i Istarsku županiju, a trajao je od studenog 2016. do siječnja 2018. godine.

3. FAZE IZRADE NACRTA PRIJEDLOGA „REGIONALNOG PROGRAMA ZA MLADE ISTARSKE ŽUPANIJE“

Ciljevi Programa usklađeni su sa smjernicama da se javne politike koje se odnose na mlade usklade s potrebama mladih Istarske županije. Problemi koji prate definiranje ciljeva Programa povezani su i s nedovoljno razvijenim javnim politikama na nacionalnoj razini, zbog čega je u planu izrada novih zakona iz ovoga područja. Naime, problemi koji se odnose na cijelu Hrvatsku, odnose se i na Istarsku županiju pa je ovaj Program, ujedno i pripremna analiza za usklađivanje javnih politika za

mlade općenito. Naime, procesi i uključenost raznih dionika u faze izrade Programa i konačno sam Program unaprijedit će prvenstveno položaj mladih jer će senzibilizirati ključne dionike u životu mladih na činjenicu da mladi imaju poseban položaj u društvu, da mlade treba uključivati u sve oblike sudjelovanja u društvu i, konačno, da su mladi posebno rizična skupina u društvu koja zahtjeva pažnju i skrb cijeloga društva.

Ciljevi izrade Programa općenito bili su sljedeći:

- analizirati strukturu potreba mladih Istarske županije;
- analizirati postojeće resurse koji omogućavaju uključenost mladih, kao i njihovo sudjelovanje;
- izdvojiti i uključiti ključne dionike koji mogu unaprijediti život mladih u Istarskoj županiji;
- jasno odrediti odgovornost pojedinih dionika za pojedina područja života mladih Istarske županije;
- senzibilizirati ključne dionike na probleme mladih;
- uključiti mlade Istarske županije u različite načine sudjelovanja u javnom životu Istarske županije, od svakodnevnog života do procesa političkog odlučivanja;
- osigurati da se javne politike za mlade definiraju u skladu sa stvarnim potrebama;
- osigurati institucionalnu strukturu za implementaciju politike za mlade;
- razvijati ideju partnerstva među ključnim dionicima koji utječu na kvalitetu života mladih;
- jačati međugeneracijsku solidarnost (između mladih i „odraslih“), čime se jača društvena kohezija šire društvene zajednice Istarske županije;
- osposobiti (neformalnim i informalnim obrazovanjem) mlade i ključne dionike za sudjelovanje u društvu i dr.

Procesi i faze u kojima su sudjelovali različiti dionici u stvaranju ovoga Programa doprinijet će i ciljevima pokretanja i opravdanosti izrade novoga „zakona o mladima“, na koje se želi utjecati. Tako će se javnost prethodno senzibilizirati na perspektivu iz koje je nužno uključivati mlade pa će procesi i vrijednosti novih javnih politika prema mladima imati već određeni legitimitet. Stoga u izradi ovoga Programa nastojalo se uskladiti ciljeve kojima će se jasnije definirati i ova područja pa se poticalo uključene aktere da doprinesu sljedećima ciljevima, u skladu s regionalnim kulturnim i političkim specifičnostima:

- definiranje različitih oblika organiziranja mladih;
- definiranje rada s mladima (*youth work*) kao i priznavanje statusa osoba koje se time bave;
- određivanje održivog i kontinuiranog načina financiranja organiziranog javnog sektora mladih kroz podršku njihovim programima i projektima;
- uređenje sustava kontinuirane provedbe istraživanja o mladima kao dodatnog instrumenta provjere efikasnosti politika za mlade te kao osnova za izradu novih u skladu s potrebama mladih;
- definiranje odnosa i načina suradnje između nadležnih tijela državne uprave i jedinica lokalne i regionalne samouprave s predstavnicima sektora organiziranih mladih (*iz Nacrta prijedloga iskaza o procjeni učinaka propisa za nacrt prijedloga zakona o mladima, Ministarstvo socijalne politike mladih, 13. lipnja 2013.*).

3.1. Prva, eksplanatorna faza

U **prvoj, eksplanatornoj fazi** prikupljali su se podaci iz različitih izvora, ne bi li se stekla slika društvenog okruženja u kojem mladi Istarske županije žive. Ova „mapa zajednice“ mozaik je životnih uvjeta, prednosti i nedostataka, snage i slabosti županije. S tom svrhom oblikovan je upitnik kojemu je cilj utvrđivanje kapaciteta (kadrovskih/ljudskih, idejnih, prostornih i dr. resursa) organizacija civilnog društva koje djeluju na području Istarske županije. Slijedi popis područja interesa i potreba mladih, odnosno indikatora koji se preporučuju u EU strategiji za mlade. Prema EU strategiji za mlade preporučuje se korištenje sljedećih indikatora za analizu potreba/problema koji će izdvojiti probleme koji su relevantni za planiranje. Ciljeve iz EU strategije za mlade moguće je prema ovim indikatorima prilagoditi specifičnostima lokalne/regionalne sredine:

- **opći podaci o mladima (socio-demografski i ostali dostupni podaci o mladima);**
- **indikatora prema područjima od interesa/djelovanja za mlade.**

Mobilizacija zajednice i načela „dobrog upravljanja“ ili alati za unaprjeđenje svih područja djelovanja za mlade – „dobro upravljanje“ (demokratska društvena struktura za aktivno uključivanje mladih i razvoj alata za unaprjeđenje svih područja djelovanja za mlade – sudjelovanje, volontiranje i mobilnost mladih).

Istarska županija rukovodi se načelima dobrog demokratskog upravljanja na lokalnoj razini (usvojena Deklaracija o Strategiji inovativnog i dobrog upravljanja na lokalnoj razini Vijeća Europe), što se očituje u brojnim procedurama, upravnim aktima i postupanjima oko donošenja odluka odnosno upravljanja javnim financijama. Upravo izradom ovog Programa primijenjena su i „načela dobrog upravljanja“, ne samo zbog uključivanja ključnih dionika u izradu, nego zbog transparentnosti procedure i odluke o izradi „programa za mlade“ te spremnosti na promjene. Izradu ovog Regionalnog programa za mlade inicirao je Savjet mladih Istarske županije, a projekt na natječaj za financiranje prijavili su zajednički Istarska županija kao nositelj te udruge mladih kao partneri („Udruga mladih i Alumni FET“ iz Pule i „Alfa Albona“ iz Labina) uz stručno vodstvo. Upravo su ovo načela ili alati koji se preporučuju u EU strategiji za mlade pa se posebna pažnja posvetila ovom aspektu rada s mladima kao temeljnim za sva područja djelovanja za mlade.

Osnovni alati bez kojih djelovanje za mlade nije moguće su:

1. sudjelovanje (participacija) mladih

Ciljevi: poticati sudjelovanje mladih u svim oblicima reprezentativne demokracije i civilnog društva, podrška na svim razinama.

Glavni problemi: niska participacija u političkim ili organizacijama civilnog društva, niska participacija mladih u lokalnim, regionalnim, nacionalnim izborima, niska razina izabranih mladih, niska razina mladih koji koriste internet za interakciju s lokalnim vlastima, niska razina mladih koji koriste internet za iskazivanje svojih stavova i mišljenja.

2. volonterske aktivnosti

Ciljevi: podržavanje volonterske aktivnosti, priznavanje vrijednosti volonterskog rada, važnost neformalnog učenja, uklanjanje smetnje pristupa volonterskom radu.

Glavni problemi: niska razina mladih uključenih u volonterske aktivnosti, niska razina sudjelovanja u volonterskim aktivnostima u zajednici, niska razina izvan zajednice (mobilnost), ne priznavanje sudjelovanja (nije sustavno).

2. mladi i svijet (mobilnost/društvena pokretljivost)

Ciljevi: sudjelovanje mladih u globalnim i međunarodnim organizacijama i aktivnostima koje promoviraju ljudska prava, održivi razvoj (globalno zatopljenje i sl.).

Glavni problemi: nizak broj mladih koji sudjeluju u radu organizacija koje se bave globalnim problemima, nizak broj mladih koji su uključeni u aktivnosti i projekte u koje su uključeni mladi iz drugih, udaljenih krajeva svijeta.

Pregled ciljeva i problema iz EU strategije za mlade i postojećih dostignuća u oblikovanju javnih politika prema područjima djelovanja za mlade:

1. područje djelovanja za mlade: obrazovanje i osposobljavanje za cjeloživotno učenje (formalno i neformalno)

Ciljevi: razviti bolju povezanost između formalnog i neformalnog obrazovanja, povećanje zapošljivosti, olakšati tranziciju iz obrazovnog sustava na tržište rada.

Glavni problemi u EU-u: rano napuštanje obrazovnog sustava i cjeloživotnog obrazovanja; loša obrazovna postignuća/nedostatak kompetencija; mali udio mladih u tercijarnom obrazovanju.

U skladu s ovim ciljevima definirana je i vizija ovog područja djelovanja za mlade **„Od škole do posla zajedno“**.

Istarska županija je krajem 2016. godine usvojila, među prvim županijama, i „Strategiju obrazovanja Istarske županije“. Vizija ove Strategije je: „U procesu odgoja i obrazovanja stvaraju se kompetentni sudionici tržišta rada i ostvaruju temeljne ljudske vrijednosti. Kako bi se osigurala održiva budućnost, na području Istarske županije kvalitetno obrazovanje dostupno je svima u skladu sa sposobnostima svakog korisnika.“ („Strategija obrazovanja Istarske županije“, 2016., str. 130.).

Mjere unaprjeđenja ovog područja iz ove Strategije prvenstveno se odnose na djecu i mlade. Prioritetni ciljevi Programa u ovom području imaju osnovnu tendenciju usklađivanja potreba mladih za stjecanjem kompetencija za cjeloživotno učenje u fleksibilnom i brzo mijenjajućem okruženju i obilježja obrazovnog sustava kao sporog i nedovoljno fleksibilnog sustava.

Obrazovna politika Istarske županije tako je usmjerena na rješavanje problematike urušavanja još uvijek centraliziranog obrazovnog sustava (bez obzira na mogućnosti intervencija koje proizlaze iz osnivačkih prava i brigu koju imaju lokalne zajednice za ustanove predškolskog, osnovnoškolskog i srednjoškolskog obrazovanja) pa se iz ovog strateškog dokumenta vidi oslabljena struktura obrazovanja kao sustava. Moramo znati da su roditelji djece upisane u predškolske i osnovnoškolske odgojno-obrazovne programe djelomično i sami pripadnici skupine mladih (mlade obitelji) kome je ovaj Program namijenjen, često potpuno izostavljene skupine mladih iz javnih politika za mlade.

Istarska županija trebala bi, i kao krovna upravljačka institucija to i može, zadati odgojno-obrazovne smjernice za sve te ustanove, kako bi za roditelje vrtić i škola bili sigurna i društveno uključiva mjesta za njihovu djecu. U istom obrazovnom sustavu su i srednjoškolci, a osnivač većine srednjoškolskih ustanova je upravo Istarska županija pa ima priliku aktivno kreirati smjer u kojem kreće obrazovanje u županiji.

Osim upravljanja decentraliziranim funkcijama srednjeg školstva i osnovnoškolskih ustanova, ne vidimo jasno definiranu ulogu Županije u promjenama koje su nužne pa je potrebno konkretizirati te smjernice.

2. Područje djelovanja za mlade: zapošljavanje i poduzetništvo

Ciljevi: pružiti mladima podršku za zapošljavanje, bilo kao zaposlenicima, bilo kao poduzetnicima.

Glavni problemi u EU-u: nezaposlenost mladih (dugotrajna); nezaposlenost u totalnoj populaciji; samozapošljavanje mladih; otvaranje obrta ili tvrtki; mladi s privremenim ugovorima o radu.

Vizija u ovom području je „zajedno do posla“.

Istarska županija je u ovom području donijela najviše strateških dokumenta koji obuhvaćaju mjere za mlade. Ovo područje obuhvaća i gospodarske planove i programe te razvoj ljudskih potencijala i slično pa je važno istaknuti sljedeće dokumente iz kojih je vidljiv smjer razvoja IŽ:

- „Istarska razvojna strategija“, (u postupku donošenja u trenutku izrade ovog Programa, vidi nacrt http://www.ida.hr/fileadmin/sadrzaji/datoteke/ZRS/ZRS_2020_Nacrt_16.2.2016..pdf, 10. 10. 2017.)
- „Županijska razvojna strategija Istarske županije“, (http://www.ida.hr/fileadmin/sadrzaji/datoteke/ZRS/ZRS_Istarske_zupanije_2011-2013.pdf, 10. 9. 2017.)
- „Master plan turizma 2015. – 2025.“, (http://www.istra.hr/.app/upl_files/Master_Plan_Turizma_Istarske_Zupanije_2015-2025.pdf, 10. 9. 2017.)
- „Strateški plan ruralnog razvoja od 2009. do 2013.“, (<http://www.istra-istria.hr/index.php?id=2445>, 10. 9. 2017.)
- „Strategija razvoja ljudskih potencijala Istarske županije 2016. – 2020.“, (http://vtr.istra-istria.hr/site_media/media/cms_page_media/18/SRLJP%20IZ%202016%20-%202020_3.pdf, 10. 10. 2017.)

Istarska županija ima prema provedenom istraživanju Ministarstva regionalnog razvoja i EU fondova (za 2013.) među najvišim indeksima razvijenosti (125) čime spada su IV. kategoriju ili najrazvijenije županije u RH. Indeks razvijenosti je mjera nastala analizom niza indikatora (prosječni dohodak *per capita*, prosječni izvori prihoda *per capita*, prosječna stopa nezaposlenosti, kretanje stanovništva i udio obrazovnog stanovništava u stanovništvu od 16 do 65 godina). Ova mjera vrlo grubo govori o mogućnostima pojedine regije jer doslovno svaka regija/županija ima mikrocentre kojima treba jača potpora i države i EU-a, odnosno rasterećenje regionalnih proračuna kako bi se ujednačila ta razvijenost. Prednost za mlade svakako je živjeti u takvoj županiji, ali nedostatak ove mjere razvijenosti je što otežava mogućnost korištenja sredstava iz EU fondova u svim područjima djelovanja za mlade. Mogućnosti zapošljavanja mladih i poticanje poduzetničkog duha kod mladih i dalje ostaju prioriteta u ovom području jer i dalje raste broj nezaposlenih mladih kao i u većini regija RH. Navedeni strateški dokumenti daju smjernice mladima u ovom području pa smo u Programu uključili i evidenciju i smjernice iz tih dokumenta.

Posebno za mlade važan je i strateški dokument „Strategija razvoja ljudskih potencijala Istarske županije 2016. – 2020.“, donijet 2016. godine jer daje smjernice

za razvoj ljudskih resursa za razvoj Istarske županije. Istarska županija će do 2020. godine imati konkurentnu radnu snagu, sposobnu fleksibilno odgovoriti zahtjevima tržišta rada.“ („Strategija razvoja ljudskih potencijala Istarske županije“, 2016., uvod). Ona je usklađena s nacionalnim strateškim dokumentima, ali i s ciljevima djelovanja iz Lokalnih razvojnih strategija Lokalnih akcijskih grupa (LAG-ova). U okviru 4 prioritetna cilja ove Strategije nude se mjere koje u potpunosti odgovaraju ciljevima ovog Programa.

3. Područje djelovanja za mlade: zdravlje i blagostanje

Ciljevi: zdravlje i blagostanje mladih mora se podržavati, promocija mentalnog i seksualnog zdravlja, sporta, fizičke aktivnosti, zdravi stilovi života, prevencija ozljeda, poremećaja u prehrani, ovisnosti i nasilja.

Glavni problemi: redoviti pušači, pretilost, alkohol, uzroci smrti (samoubojstvo), psihičke smetnje, ozljede (prometne nesreće, nasilje, samoozljeđivanje).

Vizija ovog područja djelovanja za mlade je **„Zdravlje mladih je prioritet, a sport (fizičke aktivnosti, rekreacija) je faktor zdravlja“.**

Istarski gradovi su među prvima u RH pristupili „Mreži zdravih gradova Hrvatske“ (<http://www.zdravi-gradovi.com.hr/home/o-mrezi.aspx>, 10. 9. 2017.), a Istra kao županija prednjači u ulaganjima u zdravlje i blagostanje građana te promišljanjima o njima. Osim što je Istarska županija članica „Mreže zdravih gradova/županija“, to su i gradovi Poreč, Pula i Labin. Istarska županija je već 2005. godine izradila Plan za zdravlje građana Istarske županije, kao prvi takav dokument u Republici Hrvatskoj. Krajem 2016. godine usvojen je i novi Plan za zdravlje i socijalno blagostanje Istarske županije od 2017. do 2020. godine (http://zdrava-sana.istra-istria.hr/uploads/media/KONACNI_NADOPUNJEN_PLAN_za_zdravlje_i_soc_blagostanje_FINAL_za_Skupstinu.pdf, 10. 10. 2017.) koji predstavlja osnovni izvor podataka i za izradu ovog dokumenta.

„Mreža zdravih gradova“ na području Republike Hrvatske postoji od 1987. godine, a kao neprofitna organizacija postoji od 1992. godine, s ciljem okupljanja i povezivanja gradova i županija radi razmjene iskustava i unaprjeđenja zdravlja. Projekt je to Svjetske zdravstvene organizacije (WHO) koji promiče holističku prirodu zdravlja, s bitnom pretpostavkom da „pri donošenju političkih odluka na razini gradske vlade treba uvijek obratiti pozornost na njihov mogući utjecaj na zdravlje“ (<http://www.zdravi-gradovi.com.hr/home/o-mrezi/projekt-svjetske-zdravstvene-organizacije.aspx>, 10. 8. 2017.).

Među prioritetima Planova za zdravlje je i „mentalno zdravlje djece i mladih“ što je okvir i za ovaj Program, a ujedno i prioritet drugih strateških dokumenata koji se odnose na mlade.

Osim ovog Plana, od izuzetne važnosti je i „Plan održivog razvoja Istarske županije“, odnosno „Zeleni plan Istarske županije“ donijet 2014. godine (<http://www.istra-istria.hr/fileadmin/dokumenti/ZeleniPlanIZ.pdf>, 10. 9. 2017.) jer on osigurava razvoj svijesti o brizi za prirodne i ljudske potencijale i resurse IŽ, koji će održati blagostanje i budućim generacijama. Ovaj plan daje uvid u mogućnosti Istre, kao prirodnog i održivog ekosustava, koji treba sačuvati. Uloga mladih je u čuvanju prednosti takve Istre, kao održivog sustava za kvalitetan život.

Dodatna briga za mlade vidljiva je iz aktivnosti koje su prethodile i koje se provode od pristupanja gradova i općina akciji „Gradovi/općine – prijatelji djece“. Ulaganjem u zdravlje i djecu, kao i orijentacijom prema održivom razvoju stvara odlične temelje za kvalitetno odrastanje i zdravu „mladost“. Do sada su status „Grada/Općine – prijatelja

djece“ dobili Gradovi Pula, Labin, Rovinj i Buzet. Akcija Saveza Društava Naša djeca provodi se od 1999. godine, a obuhvaća niz aktivnosti kojima se osiguravaju uvjeti za zdravo odrastanje djece u lokalnoj zajednici. „Akcijom lokalne zajednice ostvaruju se dječja prava iz Konvencije UN-a. Gradovi/općine, kad zadovolje kriterije iz programa, stječu počasni naziv „Grad/Općina – prijatelj djece“. Trenutno je u Akciju uključeno 113 gradova/općina (rujan 2017.), a počasni naziv dostigli su 62 grada i općine, s trendom rasta. Akcija potiče lokalne zajednice da ulažu u usluge za djecu, sigurno i zdravo okruženje, zdravlje, obrazovanje, kulturu, sport, slobodno vrijeme djece te daju podršku roditeljima u odgoju djece.“ (<https://www.savez-dnd.hr/gradovi-i-opcine-prijatelji-djece/>, 15. 10. 2017.).

Zašto sport? Sport je prema većini strateških dokumenta EU-a, ali i prema smjernicama sporta RH i poveljama Hrvatskog olimpijskog odbora (Nacionalni program sporta 2014. – 2022.), (<https://www.hoo.hr/downloads/Nacionalni%20program%20sporta%20-%20HOO-2014.pdf>, 10. 10. 2017.), kao faktor zdravlja, a posebna pažnja posvećuje se osiguravanju uvjeta za bavljenje sportsko-rekreativnim aktivnostima kojima se podupire aktivno sudjelovanje u fizičkim aktivnostima kod djece i mladih kao zdrav stil života.

U Nacionalnom programu sporta 2014. – 2022. (str. 9.) temeljene strateške smjernice razvoja sporta su: „Stvaranje uvjeta za ostvarivanje vrhunskih rezultata na velikim međunarodnim natjecanjima; Unapređenje međunarodnog statusa hrvatskog sporta; **Poticanje održivih programa lokalnog sporta radi afirmiranja sporta kao bitnog čimbenika očuvanja zdravlja te razvoja gospodarstva, kulture i turizma;** Poticanje unapređenja i izgradnje sportske infrastrukture kao pretpostavke razvoja sporta; Povećanje broja stručno osposobljenog kadra za rad u sportu i sportskoj rekreaciji i osiguranje kontinuiranog i kompatibilnog obrazovnog sustava u području sporta; Informiranje i komunikacija u funkciji popularizacije sporta; Povećanje zastupljenosti žena u sportu na svim razinama; Osiguravanje izvora financijskih sredstava za razvoj sporta i poticanje ulaganja u sport.“ RH područje sporta još pokušava definirati jer još uvijek nije u skladu sa smjernicama Europske komisije (Izvešće Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija o provedbi Preporuke Vijeća o međusektorskom promicanju tjelesne aktivnosti korisne za zdravlje, <http://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/1/2016/HR/COM-2016-768-F1-HR-MAIN-PART-1.PDF>, 10. 10. 2017.).

U Nacrtu Temeljnih načela i smjernica za razvoj sporta u RH (str. 7.) jasno se definira uloga sporta: „Šport ima značajnu obrazovnu i odgojnu ulogu u životima djece i mladih. Bavljenje športom važan je čimbenik zdravoga i cjelokupnoga razvoja svake osobe te nužno je osigurati svakom djetetu slobodu izbora i mogućnost bavljenja športskim aktivnostima jer se time pridonosi razvoju tjelesnih, intelektualnih i moralnih obilježja svakoga djeteta. Potrebno je inzistirati na stvaranju uvjeta i ozračja koje bi omogućilo i poticalo športaše na institucionalno obrazovanje - umjesto sintagme „ili škola ili šport“ treba se voditi načelom „i škola i šport“. **Šport pomaže očuvanju i unaprjeđenju zdravlja.** Sudjelovanje u športu i aktivan stil života povezani su s cijelim nizom pozitivnih učinaka na zdravlje.“ Također, sport ima značajnu ulogu u „društvenoj integraciji i izgradnji društva jednakih mogućnosti, ...sport može biti učinkovito sredstvo za socijalnu uključenost.“ (str. 9.).

Građani Republike Hrvatske još uvijek su među najmanje aktivnima u odnosu na građane drugih zemalja Europske unije te potencijal kojim raspolaže sport u poticanju zdravstveno preventivne tjelesne aktivnosti nedovoljno je iskorišten i treba obratiti posebnu pažnju na njegov razvoj. Svjetska zdravstvena organizacija preporučuje najmanje 30 minuta umjerene tjelesne aktivnosti (koja može uključiti, ali ne mora biti ograničena na šport) dnevno za odrasle, a 60 minuta za djecu. Državna tijela i nevladine sportske organizacije zajedničkim akcijama pridonose postizanju tog cilja. (Nacrt Temeljnih načela i smjernica za razvoj sporta u RH, str. 7.). Stoga se

„sport“ mora promišljati u ovom području kao alat za unaprjeđenje zdravlja mladih, a i u području društvene uključenosti mladih.

4. područje djelovanja za mlade: socijalno (društveno) isključivanje/uključivanje

Ciljevi: prevencija i odgovornost među generacijama, zajednička solidarnost među društvima, jednake mogućnosti i borba protiv svake diskriminacije.

Glavni problemi: rizik od siromaštva (realni i potencijalni), materijalna deprivacija, život u kućanstvima u kojima je nizak radni intenzitet, nedovoljna medicinska skrb, mladi u međuprostoru između obrazovnog sustava i tržišta rada.

Vizija ovog područja je „nulta tolerancije na nasilje i nulta tolerancija na siromaštvo mladih“.

Većina potreba građana, pa tako i mladih, udovoljava se u sklopu prethodnog područja, iako problematika socijalne/društvene isključenosti zahtjeva zasebno planiranje. U okviru područja „zdravlja i socijalnog blagostanja“ cilj je smanjiti rizike za zdravlje i povećati faktore zdravlja pa time zdravlje postaje faktor za socijalno blagostanje. U ovom području, posebno kod djece i mladih, naglasak je na smanjenju rizika od socijalne isključenosti pa se radi o ulaganjima u skupine mladih s manje mogućnosti.

Mladi s manje mogućnosti su, prema Europskoj komisiji, definirani kao skupina mladih koji zbog određenih prepreka (siromaštvo, prometna izoliranost mjesta u kojem žive, intelektualne sposobnosti, odrastanje bez roditelja, zdravstveni problemi i sl.) ne mogu ostvariti svoje potencijale. Radi se o preprekama za koje je odgovorno društvo u kojima mladi žive, a odgovornost je društva da umanjuje razlike i spriječi diskriminaciju ili osigura jednak pristup svim segmentima života za osobe s manje mogućnosti, odnosno sva nastojanja društva u skladu s:

- Konvencijom o ljudskim pravima ([https://www.zakon.hr/z/364/\(Europska\)-Konvencija-za-zaštitu-ljudskih-prava-i-temeljnih-sloboda](https://www.zakon.hr/z/364/(Europska)-Konvencija-za-zaštitu-ljudskih-prava-i-temeljnih-sloboda), 10. 10. 2017.);
- Konvencijom o pravima djeteta (http://www.unicef.hr/wp-content/uploads/2017/05/Konvencija_20o_20pravima_20djeteta_full.pdf, 10. 10. 2017.) prema kojoj su djeca do 18. godine zaštićena skupina pa se ona odnosi i na „mlade“;
- Konvencijom o pravima osoba s invaliditetom (https://narodne-novine.nn.hr/clanci/međunarodni/2007_06_6_80.html, 10. 10. 2017.);
- Konvencijom protiv diskriminacije u odgoju i obrazovanju (http://www.crnakutija.babe.hr/attach/k/konvencija_protiv_diskr_u_odg_i_obr-1.pdf, 10. 10. 2017.);
- Konvencijom o uklanjanju svih oblika diskriminacije žena (https://ravnopravnost.gov.hr/UserDocsImages/arhiva/preuzimanje/biblioteka-ona/UN%20Konvencija%20o%20uklanjanju%20svih%20oblika%20diskriminacije%20žena_%203%20izdanje.pdf, 10. 10. 2107.);
- drugim nacionalnim i međunarodnim konvencijama i zakonima odredbe kojima se sprječava društvena isključenost temeljem raznih prepreka (socijalne, kulturološke, obrazovne, osobni invaliditet, zdravstvene prepreke (kronične i druge bolesti) mladih i obitelji u kojim žive, ekonomske prepreke mladih i obitelji u kojima žive, zemljopisne prepreke (izoliranost, loša prometna povezanost)).

Društvena uključenost mladih je proces aktivnog sudjelovanja mladih u zajednici u kojoj žive, na lokalnoj, regionalnoj, nacionalnoj i međunarodnoj razini

(obitelj, mjesto gdje žive, društvo općenito) koji će omogućiti mladima stjecanje vještina i znanja te otvoriti mogućnosti potrebne za aktivno i ravnopravno sudjelovanje u svim razinama društva. Zbog procesa socijalne isključenosti dio mladih gurnut je na margine društva jer im je onemogućeno puno sudjelovanje uslijed njihova siromaštva, nedostatka temeljnih sposobnosti i prilika za cjeloživotno učenje ili kao rezultat diskriminacije. Time prilike za rad, mogućnosti za ostvarenje prihoda i obrazovanje, mreže društvenih aktivnosti, pristup procesima odlučivanja postaju udaljeni i nedostižni za te skupine trajno ako se zajednica ne pobrine za osiguravanje poluga za povratak u društvo.

U području zdravlja IŽ postoje mjere kojima se kategorizira nekoliko skupina mladih kojima prijeti socijalno isključenje ili već jesu socijalno isključeni, kroz prioritarno područje „mentalno zdravlje“, kao skupine koje su već na tom rubu. Zadatak je Istarske županije usmjeriti upravljanje i dostupnost resursa prema prvenstvenom detektiranju kategorija ranjivih skupina, a onda provedbom preventivnih programa spriječiti procese njihove daljnje isključenosti. Najučinkovitiji programi sprječavanja društvene isključenosti su oni koji se orijentiraju na društvenu skrb o djeci i mladima, odnosno organizaciju strukturiranog slobodnog vremena djece i mladih, uz mentorski rad koji se u državama u okruženju sve više provodi.

5. Područje djelovanja za mlade: kultura i stvaralaštvo

Ciljevi: poticati i davati podršku mladima kroz bolju kvalitetu ulaska i participacije u kulturu, promocija osobnog razvoja, unaprjeđenje sposobnosti učenja, interkulturalne vještine, razvijati i poticati fleksibilne vještine za buduće radne mogućnosti.

Glavni problemi: niska razina sudjelovanja mladih u amaterskim umjetničkim aktivnostima, niska razina sudjelovanja u umjetničkim aktivnostima, sudjelovanje u sportu i drugim oblicima slobodnog vremena, klubu ili drugim organizacijama za mlade, učenje najmanje dva strana jezika.

Vizija Istarske kulturne strategije je „Istra – regija kulture“ (IKS, str. 9.) pa smo u skladu s njome definirali i viziju za ovo područje u Programu „**Istra – regija kulture mladih i za mlade**“ kako bismo naglasili potrebu za promišljanjem mladih kao prioritete skupine u ovom području. Aktivnosti koje se odnose na ovo područje za mlade su one u kojoj mlade približavamo vlastitoj kulturi, ali i one u kojoj su mladi aktivni sudionici stvaranja nove kulture.

Istarska županija je prepoznata kao županija koja ima bogatu kulturnu tradiciju i baštinu, ali i inovativne prakse pa su i ulaganja u kulturu i stvaralaštvo promišljena već desetljećima. Osim gradova koji su donijeli kulturne strategije, i Istarska županija je usvojila „Istarsku kulturnu strategiju od 2014. do 2020. godine“ (skr. IKS, http://www.istra-istria.hr/uploads/media/20140624_x2_iksHR_02.pdf, 10. 9. 2017.) kojom definira prioritete za razvoj kulturnih djelatnosti Istarske županije. Ciljevi Strategije načelno usmjeravaju razvoj kulture Istarske županije na kvalitetnije upravljanje postojećim resursima, ali nisu izdvojene prioritete skupine djelovanja pa se tako ne razaznaje smjer djelovanja kojim se osigurava uključivanje mladih u temeljne ciljeve javnih politika za mlade u EU-u u ovom području: „približavanje vlastite kulture mladima i poticanje stvaranja (nove) kulture mladih“. Uzevši u obzir da mladi imaju prilike sudjelovati u izradi kulturnih strategija na lokalnoj razini, nadamo se da su uzete u obzir i njihove potrebe.

3.2. Druga faza: priprema i provedba procesa „strukturiranog dijaloga“ s mladima

„Strukturirani dijalog s mladima“ predstavlja otvorenu metodu koordinacije, metodu konzultacije s mladima na razini EU-a, a koristi se u EU-u od 2005. To je otvorena metoda koordinacije koja podrazumijeva uključivanje mladih u izradu javnih politika za mlade, u ovom slučaju u izradu programa za mlade. U ovoj ključnoj fazi za uključivanje mladih savjetovalo se s mladima o glavnim problemima/potrebama iz svih navedenih područja od interesa mladih (indikatori), kako bi mladi dali doprinos izradi programa te stekli „vlasništvo“ nad programom. Naime, uspješnost implementacije javnih politika bit će umanjena ako strateške dokumente ili druge akte koji se odnose na mlade planiraju samo donositelji političkih odluka i/ili stručnjaci, bez uključivanja mladih kao eksperata i stručnjaka iz ovog područja. Zbog toga mladi nemaju osjećaj „vlasništva“ nad tim aktima pa je to razlog neuspješnosti mnogih javnih politika. Osjećaj „vlasništva“ nad programom osigurava odgovornost za provedbu svih usuglašenih prioriteta i mjera svih uključenih dionika. Strukturirani dijalog (skraćeno: SD) odvijao se u nekoliko ciklusa, uključujući više različitih metoda.

3.2.1. Prvi ciklus SD: iskazivanje problema, prijedloga i sugestija prema dimenzijama i područjima djelovanja za mlade (problemi, mogućnosti za rješavanje i ključni dionici) – rangiranje problema i mogućnosti

Prikupljalo se podatke o stanju „na terenu“, a rezultati su dobiveni kvalitativnom analizom dobivenih podataka (kodiranjem sadržaja zapisnika rada u radnim skupinama, eliminacijom/oblikovanjem novih ili potvrđivanjem već navedenih problema). Rad u radnim skupinama vodio se metodom strukturirane javne rasprave, uz moderatore. Kako bi se pripremilo sudionike za konzultacije, oblikovao se obrazac s izdvojenim problemima i mogućnostima te potencijalnim ključnim dionicima koji mogu doprinijeti rješavanju problema i to za svako od područja djelovanja za mlade. Osim toga, vodilo se intervju s važnim dionicima. U ovoj fazi koristilo se nekoliko oblika/načina uključivanja mladih, stručnjaka iz područja od interesa mladih i članova predstavničkih i/ili izvršnih tijela Istarske županije. Korištene su metode rada u skupinama.

U Puli je rad u radnim skupinama održan 26. i 28. lipnja 2017. za jugozapadni dio Istre, a sudionici su se izmjenjivali u skupinama prema područjima djelovanja, u trajanju od 1,30 do 2,00 sata. Ukupno je sudjelovalo oko 40 osoba, od čega 15 predstavnika mladih. U Pazinu je održan sastanak radnih skupina 27. lipnja 2017. godine, s početkom u 08.30 sati u dvorani Istra u Spomen-domu u Pazinu te sa završetkom u 14.00 sati. Sudjelovalo je 17 osoba, od kojih 5 predstavnika mladih (savjeta mladih i udruga mladih). Također, rasprava (konzultiranje) vodila se u radnim skupinama, u trajanju od 1 sat i 30 minuta po području. Partneri i nositelji dostavili su zapisnike s rasprava u radnim skupinama pa su konstruktivna i nova rješenja unesena u obrasce za raspravu (materijale za 6 područja) te prema rezultatima uneseni su prijedlozi za sljedeću fazu: „**analiza ciljeva programa i mjera za realizaciju**“. Kriteriji za oblikovanje novog/modificiranog obrasca bili su: potvrđivanje postojećih predloženih problema, mogućnosti i ključnih dionika za svako područje te uključivanje novih inovativnih i argumentiranih (*evidence based*) prijedloga. U obrascima za internetsku javnu raspravu sintetiziralo se rezultate prethodnih analiza o dostupnim resursima iz „mape zajednice“ i rezultati provedenog istraživanja o kapacitiranosti i percepciji problema mladih u kojima su sudjelovale organizacije civilnog društva i neke javne ustanove. Obrazac je strukturiran tako što su naglašeni ciljevi djelovanja u pojedinom području, iskazani problemi, mogućnosti za rješavanje tih problema te istaknuti su ključni dionici koji moraju biti uključeni u djelovanje. Od sudionika tražilo se da iznesu probleme i potrebe mladih iz

perspektive rada udruge s mladima, kao i da iznesu moguća rješenja. Osim toga, sudionici su upitani o ključnim dionicima koji trebaju biti uključeni u rješavanje tih problema. Svi sudionici prikupljanja podataka o kapacitiranosti organizacija civilnog društva i ključni dionici zamoljeni su da rasprave o predloženim problemima i rješenjima sa svojim članovima. Prikupljanje ovih podataka, osim sastanaka u radnim skupinama, trajalo je umjesto predviđenih 30 dana, još dodatnih 30 dana, odnosno ukupno 2 mjeseca. Dakle, u ovom ciklusu prikupilo se podatke:

- internetska rasprava (e-poštom) s predstavnicima organizacija civilnog društva (koje imaju programe za mlade) i drugih ustanova, na za to predviđenim obrascima prema područjima djelovanja za mlade (ukupno 22 sudionika rasprave, prosječno su tako sudjelovale 4 ustanove za svako područje djelovanja (6 obrazaca)) te sastanci i drugi oblici komunikacije (e-poštom) sa stručnjacima radi dobivanja podataka,
- sastanci partnerskih organizacija (udruga mladih Alfa Albona i Udruga mladih i Alumni FET) s predstavnicima nositelja projekta – Istarskom županijom odnosno pročelnicima upravnih odjela i članovima predstavničkog i izvršnog tijela Istarske županije
- tijekom izrade programa održan je sastanak s donositeljima odluka (zamjenici župana) i pročelnicima izvršnih tijela IŽ-a na kojem je bilo 15 sudionika.

3.2.2. Drugi ciklus SD: održana javna rasprava (javni forum) o problemima mladih

Cilj rada na javnom forumu bio je odrediti ciljeve programa za mlade te mjere za postizanje tih ciljeva temeljem već utvrđenih problema i mogućnosti te određenih ključnih dionika. Kako je javni forum prilika za susret mladih i stručnjaka te donositelja odluka, pozvani su članovi predstavničkih tijela, izvršnih tijela te djelatnici (pročelnici) Istarske županije, kao i predstavnici ustanova i udruga te mladi. Strukturirana javna rasprava (javni forum) održana je u Puli i Pazinu: 9. listopada 2017. godine, u Puli, Forum 1, a sudjelovalo je 39 osoba, većina sudionika bili su mladi; i 12. listopada 2017. godine, u Pazinu, Spomen-dom, dvorana „Istra“, a sudjelovale su 22 osobe. Većina sudionika bili su stručnjaci, iako su bili prisutni i predstavnici mladih. Važno je da su na javnim forumima sudjelovali mladi, uglavnom srednjoškolci te predstavnici Savjeta mladih Grada Pule, Savjeta mladih Grada Labina i Savjeta mladih Istarske županije, čelnici javnih ustanova te pročelnici upravnih odjela. Svi sudionici prethodno su dobili obrasce prema područjima djelovanja za mlade s dosadašnjim rezultatima i prijedlozima ciljeva i mjera za izradu programa. Materijal za javnu raspravu sastojao se od sintetiziranih rezultata internetske javne rasprave, a vodili su ih stručni suradnici (moderatori) provoditelja izrade Programa. Koristila se metoda *world cafe-a* pa su konzultacije vođene u skupinama u kojima su bili mladi i predstavnici ključnih dionika. Metodom rada u skupinama, razmjenom iskustava i perspektiva omogućen je i dijalog između različitih predstavnika, a prikupljeni su dodatni podaci o problemima i potencijalnim rješenjima. Cilj ove faze je prikupljanje mišljenja o potrebama mladih iz različitih perspektiva kako bi se u zajedničkom dijalogu i debati utvrdili prioriteta javnih politika za mlade. Teme i sadržaj, odnosno glavni problemi o kojima se prikupljalo podatke odabrani su prema područjima od interesa za mlade (iz EU strategije), odnosno preporučenim indikatorima za analizu, a usklađeni su prema iskazanim podacima iz prve, eksplanatorne faze u kojoj smo dobili podatke o kojima se vodi evidencija.

3.2.3. Treći ciklus SD: upućen prijedlog Programa udrugama i ustanovama koje su sudjelovale u prethodnim fazama na raspravu

Rezultate prve faze izrade Programa i prvog i drugog ciklusa strukturiranog dijaloga s mladima koji predstavljaju iskaz glavnih problema, ciljeva i mjera objedinili smo u izvješću s preporukama za unaprijeđenje položaja mladih, odnosno sastavili smo prijedlog „Regionalnog programa za mlade Istarske županije“. Ovaj prijedlog upućen je sudionicima rasprave i prethodnih faza na dopunu i raspravu te naručitelju Programa, odnosno stručnim službama kako pregledali i korigirali eventualne nedostatke te na osnovi uvida u cijeli dokument mogli su podnijeti eventualne dopune i primjedbe. Savjet mladih Istarske županije aktivno je sudjelovao u svim fazama prikupljanja podataka.

3.2.4. Četvrti ciklus SD: Upućen je pročišćen i korigiran prijedlog Programa naručitelju radi pokretanja procedure za usvajanje – javno savjetovanje sa zainteresiranom javnosti.

Tako dopunjen dokument upućuje se Istarskoj županiji kako bi se otvorilo javnu raspravu sa zainteresiranom javnosti **na internetskoj stranici Istarske županije koja traje 30 dana**. Ovim postupcima, uključivanjem zainteresirane javnosti omogućuje se široj javnosti upućivanje primjedbi i doprinos kvaliteti Programa, odnosno prilika za ukazivanje na eventualne propuste koji se nisu mogli iskazati zbog isključenosti nekih skupina u prethodnim fazama. Internetsko savjetovanje sa zainteresiranom javnosti održano je u skladu s **Kodeksom savjetovanja sa zainteresiranom javnošću u postupcima donošenja zakona, drugih propisa i akata („Narodne novine“, broj 140/09)**.

3.2.5. Peti ciklus SD: pokretanje procedure za prijedlog stavljanja na dnevni red Skupštine i usvajanje Regionalnog programa za mlade Istarske županije

U prijedlog Programa uključuju se sve relevantne primjedbe kako bi se uputilo u proceduru za usvajanje na Skupštini Istarske županije. Na sjednicu Skupštine, na kojoj je točka dnevnog reda prijedlog Programa, bit će pozvani svi sudionici.

Preporučuje se da se ovaj strateški plan, odnosno Regionalni program za mlade Istarske županije donese za period od 2018. do 2022. godine. Na temelju Programa donosi se akcijski plan za kraće razdoblje, preporučeno na jednu godinu (npr. 2018. godinu).

Ovo je ključno za dodatno uključivanje mladih jer se radi o planiranju konkretnih aktivnosti, pri čemu će doći do izražaja stvarno i aktualno stanje na terenu među mladima te bit će prilika da mladi direktno utječu na odabir vrste, načina i metoda, kao i dionike aktivnosti kojima se zadovoljavaju javne potrebe mladih. Broj mladih i predstavnika organiziranih oblika mladih mora biti veći od broja predstavnika drugih dionika.

Za uspješne javne politike za mlade ključne su dvije grupe elemenata/razine strukture planiranja u javnim politikama:

1. ulaganja postojeće društveno-političke strukture u mlade ili *kako su se do sada pratile potrebe mladih* te postojeći mehanizmi i demokratska praksa sudjelovanja mladih u donošenju političkih odluka;

2. kapacitiranost civilnog društva kao nositelja promjena i resurs za mobilizaciju zajednice i uključivanje mladih – spremnost za aktivno sudjelovanje u promjenama.

Svrha svakog strateškog dokumenta, pa i ovog, je promijeniti stanje u zajednici na koju se odnosi pa je u planiranju najvažniji korak realno procijeniti ključne dionike promjena. Civilni sektor je vrelo ideja i promjena, ali i prostor za neformalno obrazovanje mladih i prostor za uključivanje u procese donošenja odluka. Alati za unaprjeđenje područja djelovanja mladih „sudjelovanje, volontiranje i mobilnost“ upravo su elementi strukture civilnog (neprofitnog) sektora.

4. ALATI ZA UNAPRJEĐENJE PODRUČJA DJELOVANJA: PARTICIPACIJA/SUDJELOVANJE MLADIH, VOLONTIRANJE I MOBILNOST

Civilno društvo kao nositelj promjena i resurs za mobilizaciju zajednice i uključivanje mladih

U hrvatskom društvu najzastupljeniji oblik organizacija civilnog društva su udruge, s kojima se poistovjećuje pojam. Osim udruga, prema teorijama civilno društvo čine i oni oblici organiziranog javnog djelovanja čiji je cilj djelovanje za opće dobro.³ To su i zaklade, ali i inicijative, koje mogu, ali ne moraju postati društveni pokreti. Svi ovi oblici slobodnog udruživanja građana čine sektor „neprofitnih organizacija“ koji osim ovih oblika djelovanja čine i drugi oblici neprofitnog javnog djelovanja javnih ustanova, poput škola i vrtića, zdravstvenih i socijalnih ustanova. „Civilno je društvo prostor između obitelji, države i tržišta gdje se ljudi udružuju radi promicanja zajedničkih interesa.“ (Bežovan, Zrinščak, 2007., str. 2.)⁴ Civilno društvo se u izradi ovog Programa analizira uzimajući u obzir četiri glavne dimenzije:

- *struktura civilnog društva (članstvo u organizacijama civilnog društva, davanje (milosrđe) i volontiranje, broj i karakteristike organizacija i infrastruktura civilnog društva, ljudski i financijski resursi);*

- *vanjska okolina u kojoj civilno društvo egzistira i funkcionira (zakonodavni, politički, kulturni i ekonomski kontekst, odnosi između civilnog društva i države te privatnog sektora);*

- *vrijednosti koje se prakticiraju i promoviraju u civilnom društvu (demokracija, tolerancija, zaštita okoliša) – utjecaj aktivnosti koje poduzimaju čimbenici civilnog društva (utjecaj na javne politike, osnaživanje ljudi, podmirenje socijalnih potreba). (Bežovan, Zrinščak, 2007., str. 3.).*

U kontekstu oblikovanja javnih politika za mlade, što je svrha izrade ovog Programa, ove dimenzije prilagođene su ciljevima izrade i to prvenstveno ispitivanju kapacitiranosti organizacija civilnog društva za doprinos i provedbu aktivnosti za unaprjeđenje života mladih (mjera iz ovog programa).

³O definiciji civilnog društva postoji mnoštvo teorija i prijepora (Anheier, 2005.), ono što je zajedničko je da se prepoznaje struktura koja je fluidna, s elementima koji razgraničavaju privatnu i javnu sferu, odnosno društveni prostor između političke (državne) i ekonomske (profitne) sfere, nazvan često „treći sektor“ (Giddens, 2015. Treći sektor)

⁴ Bežovan, G. i Zdrinščak, S. (2006.) Postaje li civilno društvo u Hrvatskoj čimbenikom društvenih promjena?, Rev. soc. polit., god. 14, br. 1, str 1-27, Zagreb 2007.

Tablica broj 23.3. Područja djelovanja udruga upisanih u Registar udruga iz Istarske županije

Područje djelovanja	broj
Sport	602
Branitelji i stradalnici	33
Demokratska politička kultura	114
Duhovnost	42
Gospodarska	153
Hobistička	36
Kultura i umjetnost	312
Ljudska prava	136
Obrazovanje, znanost i istraživanje	199
Održivi razvoj	55
Ostala područja djelovanja	21
Socijalna djelatnost	150
Tehnička kultura	56
Zaštita i spašavanje	46
Zaštita okoliša i prirode	107
Zaštita zdravlja	68
Ukupno:	2130

Izvor: prilagođeno iz Registra udruga RH, 28. 11. 2017.

Potrebe i interesi građana su u suvremenim uvjetima društvene diferencijacije vrlo heterogene i dinamične. Javne politike sve više teže zadovoljavanju javnih potreba građana na osnovi objektivnih analiza (*evidence-based policy*). Posebno se to odnosi na mlade, koji su ujedno i „najheterogenija“ skupina u općoj populaciji. Ulaganjima u „javne potrebe“ kroz Proračun Županije zadovoljavaju se oni interesi i potrebe mladih koje im omogućavaju jednak pristup obrazovanju, kulturi, zdravlju, radu, stanovanju i dr. te omogućavaju njihov neometani razvoj, pristup resursima i uključivanje u društvo u skladu s općim i posebnim ljudskim pravima. Opća načela kojima se određuje koje potrebe su u skladu s ljudskim pravima građana uglavnom su ugrađena u međunarodne (deklaracije, konvencije, strategije, zakone i sl.) i nacionalne dokumente poput ustava, strategija, zakona i sl.

Područja oko kojih se grupiraju potrebe i interesi mladih analizirali smo prema 3 kriterija: područja (indikator za analizu potreba mladih) iz EU strategije za mlade, društveni položaj i društvena uloga koju imaju mladi (socioekonomski status i razina sudjelovanja mladih) te ključni dionici koji su uključeni u život mladih, formalnim i neformalnim organizacijama koje provode aktivnosti, projekte i programe za mlade, a koje mogu zadovoljiti potrebe i interese mladih (dostupnim resursima).

Mladi su posebno zaštićena skupina u društvu (poput djece, osoba starije dobi i sl.), i to prema odlukama i odredbama Europske komisije koje se bave mladima pa će se i u ovom Programu koristiti klasifikacija područja oko kojih se grupiraju potrebe i interesi koje su od izuzetne važnosti za mlade. Takva klasifikacija (indikator) pruža jasan uvid u mogućnosti (smjernice) za potporu mladima, a prema EU strategiji za mlade i našem nacionalnom programu za mlade.

Može se reći da u Istri djeluje oko 800 registriranih udruga mladih i za mlade, a od kojih je više od 55% sportskih, dok su druge kulturne, hobističke, okupljanje i zaštita djece, mladeži i obitelji itd. Civilno društvo Istarske županije potrebno je osnažiti osnovnim alatima za aktivno sudjelovanje u zajednici, kao i mobilizaciju zajednice i stjecanje povjerenja i solidarnosti među članovima i organizacijama u zajednici, s posebnim naglaskom na uključivanje mladih i ulogu organizacija

civilnoga društva i mladih u razvoju zajednice. Dionike civilnog sektora potrebno je osnažiti osnovnim kompetencijama za planiranje, provedbu i evaluaciju (praćenje i procjenu rezultata) projekata/programa koje provode. Iako je postignut napredak, a Istarska županija prednjači u upravljanju i planiranju, potrebno je uvesti sustavno vođenje evidencije, praćenje te vrednovanje programa i projekata kojima se zadovoljavaju stvarne potrebe građana, posebno mladih. Uloga javne uprave je u planiranju prioriteta za financiranje kao i stimuliranju rada organizacija civilnoga društva u smjeru razvoja civilnoga društva. Većina udruga nije razvila metode sustavnog praćenja rezultata aktivnosti. Ovaj demokratski proces zahtjeva dvosmjernu komunikaciju i interakciju, kao i dodatne napore svih dionika oko unaprjeđenja kvalitete života građana, a posebno mladih. Sažeto rečeno, istarsko civilno društvo još uvijek obiluje entuzijastičnim pojedincima koji pokreću napredak, što je nedovoljno za stabiliziranje civilnog sektora, a posebno udruga kao dionika promjena u javnim politikama za mlade.

Ciljevi djelovanja za mlade, a iz perspektive alata za unaprjeđenje djelovanja u svim područjima za mlade, prema EU strategiji za mlade, ali i općenito u Republici Hrvatskoj pa i Istarskoj županiji su:

1. **sudjelovanje** – osigurati puno sudjelovanje mladih u društvu, povećavajući sudjelovanje mladih u civilnom životu lokalnih zajednica te u predstavničkoj demokraciji, podržavajući organizacije koje se bave mladima kao i različite oblike učenja sudjelovanja, potičući sudjelovanje mladih koji nisu članovi organizacija mladih, pružajući usluge davanja kvalitetnih informacija (primjerenih mladima);
2. **volontiranje** – podržati volontiranje mladih razvijajući više mogućnosti za mlade, čineći volontiranje lakšim, uklanjajući prepreke, dižući svijest o vrijednosti volontiranja, prepoznajući volontiranje kao važan oblik neformalnog obrazovanja i pojačavajući prekograničnu (prekoregionalnu i nacionalnu) društvenu pokretljivost mladih;
3. **mobilnost (društvena pokretljivost) mladih** – mobilizirati mlade u globalnom oblikovanju politike na svim razinama (lokalnoj, nacionalnoj i međunarodnoj), koristeći postojeće mreže i programe za mlade (ERASMUS+ i dr.) i postojeće alate („strukturirani dijalog s mladima“);
4. **„nova uloga mladih“** – rad s mladima treba podržavati, prepoznati ga te zbog njegova gospodarskog i društvenog doprinosa – profesionalizirati!

4.1. SUDJELOVANJE MLADIH

Mladi Istarske županije imaju prilike sudjelovati u brojnim aktivnostima, uglavnom u onima koje nisu sami osmislili. Prema istraživanju koje smo proveli te analizirajući razne podatke u Istarskoj županiji je od 450 do 600 aktivnih udruga mladih i za mlade. Rezultati ispitivanja dostupni su u cjelovitom tekstu. Prema svim prikupljenim podacima, osnovni problemi koji se iskazuju jesu tipični za stanje i razinu sudjelovanja mladih u Republici Hrvatskoj, stoga preporučuju se sljedeće mjere, koje se posebno odnose na rad savjeta mladih i odgovornost javnih tijela koja rade s mladima:

Opći cilj 1.: jačanje kapacitiranosti civilnog društva radi mogućnosti razvoja programa za mlade i rad s mladima:

Specifični cilj 1.1.: educirati organizacije civilnoga društva o osnovnim znanjima i vještinama za vođenje projektnoga ciklusa (planiranje, provedba, prikupljanje sredstava, praćenje i vrednovanje), s naglaskom na udruge mladih i za mlade;

Specifični cilj 1.2.: osposobljavanje organizacija civilnog društva o alatima i metodama javnog zagovaranja, posebno za mobilizaciju zajednice i kampanju, s naglaskom na udruge mladih i za mlade;

Specifični cilj 1.3.: osposobljavati organizacije civilnog društva i pojedince o prikupljanju sredstva za financiranje, posebno iz EU programa i fondova;

Specifični cilj 1.4.: kontinuirano educirati organizacije civilnog društva i javne ustanove kojima je osnivač Županija o strateškom planiranju, odnosno analizi potreba (indikatorima problema), ciljevima i praćenju rezultata (indikatorima rezultata);

Specifični cilj 1.5.: educirati organizacije civilnoga društva o načinima umrežavanja i suradnje organizacija koje djeluju na području Istarske županije, ne samo među udrugama, nego i među drugim organizacijama, poput javnih ustanova (škola, muzeja, državnih i regionalnih javnih tijela) kako bi se planirala provedba zajedničkih projekata;

Specifični cilj 1.6.: informirati građane te potencijalne prijavitelje o načinu i sadržaju prijave na javne natječaje za financiranje programa i projekata za zadovoljavanje javnih potreba građana.

Mjere/aktivnosti:	Indikatori provedbe i uspješnosti:
--------------------------	---

<ol style="list-style-type: none"> 1. osiguravanje financiranja i provedbe edukacija o neprofitnom menadžmentu i neprofitnom računovodstvu najmanje jednom (1) godišnje na razini Istarske županije; 2. osiguravanje financiranja i provedbe više osposobljavanja o metodama i tehnikama demokratskog javnog zagovaranja interesa građana, posebno mladih najmanje dvaput (2) godišnje na razini Istarske županije; 3. osiguravanje financijskih sredstava za projekte mladih i za mlade; 4. osiguravanje financiranja i provedbe edukacija o prijavi i provedbi projekata iz EU fondova i program, posebno programa ERASMUS+; 5. osiguravanje osposobljavanja potencijalnih suradničkih i partnerskih organizacija za strateško planiranje, posebno za udruge mladih i za mlade; 6. uvođenje najmanje jednogodišnje praćenje i vrednovanje rezultata za sve sudionike javnog upravljanja (izradom obrazaca za prikupljanje podataka); 7. dodatno vrednovanje (u kriterijima za financiranje iz javnih prihoda Županije, ali i JLS-a) različitih izvora financiranja rada OCD-a; 8. uvođenje kriterija za financiranje javnih potreba općenito za sve programe javnih potreba; 9. dodatno vrednovanje (u kriterijima za financiranje iz javnih prihoda) programa koji uključuju inovativnost u korištenju metoda i alata javnog zagovaranja interesa mladih, kao i aktivno sudjelovanje mladih; 10. posebno vrednovanje programa i projekata koji su namijenjeni potrebama mladih i koji uključuju aktivno sudjelovanje mladih prema područjima djelovanja za mlade iz EU strategije za mlade i Nacionalnog programa za mlade, u onim područjima u kojima su mladi manje zastupljeni i njihove potrebe su zanemarene (program/aktivnosti u proračunu za mlade) – osiguravanje osposobljavanja organizacija civilnog društva i drugih javnih ustanova u načinima suradnje i umrežavanja, posebno na programima za mlade. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. broj provedenih edukacija za neprofitni sektor (organizacije civilnog društva i javne ustanove) o strateškom planiranju, projektnom ciklusu, izvorima financiranja i dr. – najmanje jednom (1) godišnje za svaki od sadržaja; 2. broj sudionika edukacija; 3. promjena strukture izvora financiranja udruga; 4. promjena u kvaliteti projekata (prema kriterijima za evaluaciju projekata) – više kvalitetnih projekata za mlade; 5. broj novostvorenih suradnji na projektima, novih udruženja i partnera na provedbi projekata, s područja Istarske županije, ali i izvan nje, najmanje 10; 6. broj provedenih evaluacija projekata (unutrašnjih i vanjskih) programa mladih i za mlade, najmanje 10; 7. uvedeni kriteriji za vrednovanje programa i projekata financiranih iz javnih prihoda u kojima su mladi prioriteta skupina, a ciljevi u skladu s ciljevima iz Programa; 8. povećan broj provedenih monitoringa i vanjske evaluacije projekata koji se financiraju iz javnih prihoda; 9. povećan broj prijavljenih projekata i programa za mlade i broj financiranih projekata.
---	---

Opći cilj 2.: osnažiti ulogu i djelovanje savjeta mladih i drugih organiziranih oblika djelovanja mladih na svim razinama u skladu s nadležnosti.

Specifični cilj 2.1.: osposobiti mlade za rad u savjetima mladih kao tijela koja imaju ulogu koordinatora između mladih u zajednici, organizacija civilnog društva i javnih ustanova te drugih organizacija i donosioca političkih odluka.

Mjere/aktivnosti:	Indikatori provedbe i uspješnosti:
1. provedba i financiranje komunikacijskih kampanja za povećanje aktivnog sudjelovanja mladih;	1. donijete preporuke za JLS-ove o financiranju, podupiranju i osposobljavanju mladih radi uključivanja u organizirane oblike djelovanja mladih, pa i savjete mladih;
2. organiziranje i financiranje osposobljavanja mladih radi motivacije za sudjelovanje u prijavi za članove i u radu savjeta mladih;	2. broj prijedloga savjeta mladih za unaprjeđenje položaja mladih na osnovi potreba mladih;
3. organiziranje i financiranje osposobljavanja mladih za ulogu i rad savjeta mladih.	3. broj usvojenih prijedloga savjeta mladih;
	4. provedene barem 4 edukacije za najmanje 10 savjeta mladih.

Opći cilj 3.: senzibilizirati mlade na aktivno sudjelovanje.

Mjere/aktivnosti:	Indikatori provedbe i uspješnosti:
--------------------------	---

<ol style="list-style-type: none"> 1. informiranje i savjetovanje mladih; 2. motiviranje mladih za sudjelovanje u procesima političkog odlučivanja (demistifikacija i smanjivanje predrasuda o političkoj angažiranosti, predizborne kampanje, aktiviranje mladih u zajednici u mjestu gdje žive i dr.); 3. senzibiliziranje javnosti za pružanje potpore i aktivno sudjelovanje u unaprjeđenju života mladih u zajednici; 4. davanje financijske podrške organizacijama civilnog društva i drugim organizacijama za provedbu projekata koji potiču sudjelovanje mladih u aktivnostima u zajednici, aktivno sudjelovanje u radu udruga mladih i za mlade, na projektima koje osmišljavaju sami mladi; 5. podrška i financiranje projekata mladih i za mlade, posebno pokrenutih na inicijativu mladih. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. provedene i financirane/sufinancirane barem 4 komunikacijske kampanje na razini županije s ciljem senzibiliziranja javnosti, a posebno mladih na vrijednosti volonterskog rada, kontinuirano, s ciljem da ju provode i osmisle mladi; 2. broj održanih sastanaka predstavnika predstavničkog i izvršnog tijela s legitimnim predstavnicima organiziranih oblika mladih (članovima savjeta mladih i dr.), za svaku godinu, minimalno prema Zakonu o savjetima mladih; 3. upućene preporuke Istarske županije jedinicama lokalne samouprave o važnosti osnivanja savjeta mladih, radu s mladima, prema mjerama iz ovog programa te praćenje i analiza rada savjeta mladih na razini Istarske županije; 4. program rada savjeta mladih u kojem je vidljiv plan sastanaka i uključenosti mladih u donošenje političkih odluka, kao i uključivanje mladih u druga tijela odlučivanja (radna tijela, kao sudionici „mladi eksperti“) za svaku godinu; 5. broj mladih u raznim tijelima u kojima se raspravlja i odlučuje o programima i problemima od interesa za mlade godišnje; 6. broj projekata za mlade u kojima su mladi inicijatori i provoditelji projekata za mlade; 7. broj novih savjeta mladih na razini Istarske županije, broj aktivnih savjeta mladih, broj održanih sastanaka s donositeljima odluka; 8. broj programa rada centara/klubova za mlade u kojem su uključene aktivnosti za povećanje sudjelovanja mladih u svim područjima života mladih.
<p>Specifični cilj 3.1.: organizirati sustavno i kontinuirano osposobljavanje svih dionika u procesu strukturiranog dijaloga (predstavnik donositelja odluka – članova predstavničkih i izvršnih političkih tijela i drugih čelnika javnih ustanova od interesa za mlade, djelatnika javnih uprava i mladih.</p>	

Mjere/aktivnosti:	Indikatori provedbe i uspješnosti:
<p>1. organiziranje i financiranje edukacija za organizirane oblike djelovanja mladih o ulozi i funkciji savjeta mladih i drugim mogućnostima javnog zagovaranja interesa mladih: komunikacijske vještine, javne politike za mlade i dr. (modeli sudjelovanja i dr.), procesi i normativni okvir demokratskog odlučivanja (kako nastaje proračun i dr.);</p> <p>2. organiziranje i financiranje edukacija službenika (djelatnika) Gradova/Općina, javnih ustanova te Županije o njihovoj ulozi i potpori mladima: javne politike za mlade, opis poslova u radu s mladima, uloga službenika kao posrednika između političke volje i suvremenih trendova u javnim politikama i potreba mladih iz zajednice i dr., modeli potpore mladima u javnoj upravi – službenik, koordinator za mlade i dr.;</p> <p>3. organiziranje i financiranje edukacija političkih predstavnika o javnim politikama za mlade: javne politike za mlade; modeli sudjelovanja mladih u procesima političkog odlučivanja; rad s mladima; modeli potpore mladima.</p>	<p>1. broj održanih edukacija za predstavnike organiziranih oblika djelovanja mladih o načinima zagovaranja interesa mladih;</p> <p>2. broj održanih edukacija za članove savjeta mladih, za političke predstavnike i djelatnike koji rade s mladima o načinima rada s mladima (<i>youthwork</i>);</p> <p>3. broj organiziranih tribina i konzultacija sa zainteresiranom javnošću koje je organizirao savjet mladih ili drugi oblici organiziranog djelovanja mladih o sudjelovanju mladih u procesima odlučivanja.</p>

Opći cilj 4.: umrežiti organizirane oblike djelovanja mladih kako bi se stvorila platforma koja bi predstavljala pouzdano i legitimno tijelo za konzultacije s mladima.

Specifični cilj 4.1.: uključiti stvorena tijela i društvene mreže (saveza) koji predstavljaju mlade Istarske županije u međunarodna udruženja, kao i njihovo sudjelovanje u programima i projektima na međunarodnoj razini, a posebno kroz Europski volonterski centar za koji su akreditirane udruge mladih Istarske županije i *European youth information and counseling agency* (ERYCA), čija je članica Infocentar za mlade Istre u Labinu, i druge infocentre za mlade.

Mjere/aktivnosti:	Indikatori provedbe i uspješnosti:
<ol style="list-style-type: none"> 1. poticanje osnivanja platformi, mreža, saveza i/ili koordinacija organiziranih oblika djelovanja mladih; 2. umrežavanje organizacija civilnog društva koji vode volonterske centre kako bi se stvorila platforma za volontere te dodatno osnažilo Volonterski centar Istra, koji bi jačao razmjenu i uključivanje volontera, edukaciju organizatora volontiranja, edukaciju o izdavanju potvrda i drugo; 3. suradnja i umrežavanje organizacija civilnog društva, posebno među sektorima kako bi se mobiliziralo zajednicu za zajedničke volonterske projekte te vrednovanje takvih projekata. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. broj udruga za mlade i mladih uključenih u mreže udruga i druge oblike partnerske suradnje; 2. broj zajedničkih aktivnosti i projekata u suradnji s drugim mladima i udrugama mladih iz inozemstva.

Opći cilj 5.: stvoriti uvjete za stručno osposobljavanje i profesionalizaciju rada djelatnika s mladima, kao i pronaći primjeren model suradnje i regulacije javnog sektora mladih.

Mjere/aktivnosti:	Indikatori provedbe i uspješnosti:
<ol style="list-style-type: none"> 1. osiguravanje financiranja djelatnika za mlade (koordinatora za mlade, bilo u okviru rada upravnih tijeka ili vanjskog suradnika (<i>outsourcing</i>)). 	<ol style="list-style-type: none"> 1. otvorene mogućnosti odnosno otvoren model za zapošljavanje djelatnika za mlade i/ili koordinatora za mlade na lokalnoj razini, zapošljavanje mladih osoba na poslovima djelatnika za mlade, kroz razne mjere za poticanje zapošljavanja i druge oblike zapošljavanja.

Nositelji: Istarska županija (nadležno upravno tijelo), savjeti mladih (SM IŽ i drugi iz JLS-a), javne ustanove i druge organizacije civilnoga društva, volonterski centri, infocentri za mlade, klubovi/centri za mlade.

4.2. VOLONTIRANJE

Iako prema iskazanim podacima iz istraživanja postoji relativno visok odziv volontera, radi se uglavnom o članovima, a u vrlo malom broju o volonterima iz zajednice. Volonterski rad nedovoljno vrednuju i same udruge i javnost. Javne politike, iako potiču i vrednuju volonterski rad, nedovoljno koriste primjerene alate. Ne postoji dovoljno praćenje i vrednovanje volonterskog rada među samim dionicima civilnog sektora. Ne postoji dovoljno senzibilizirana javnost, a vrijednosti

volonterskog rada nisu priznate i društveno poželjne, naročito s aspekta kompetencija koje volonteri mogu steći kroz neformalnu edukaciju, priznavanje tih kompetencija, kao i ostalih potencijala za razvijanje društvenog kapitala grada, kao preduvjeta blagostanja. Važno je educirati organizacije civilnoga društva o osam ključnih kompetencija za cjeloživotno obrazovanje.

Opći cilj 1.: sustavno unaprijediti vrijednosti volontiranja te senzibilizacija građana, s posebnim naglaskom na mlade, za sudjelovanje u volonterskim aktivnostima u zajednici.

Specifični cilj 1.1.: promovirati i vrednovati volonterski rad kroz informativne aktivnosti, provedbu kampanje i dodjelu nagrada i priznanja za volonterski rad, kriterije za financiranje javnih potreba i slično. Nastaviti s uključivanjem građana, posebno mladih u volonterske aktivnosti na razini Istarske županije, međusektorskom suradnjom i povezivanjem, uključivanje šire javnosti u aktivnosti organizacija civilnoga društva i programe JL(R)S-a.

Mjere/aktivnosti:	Indikatori provedbe i uspješnosti:
<ol style="list-style-type: none"> 1. izrada preporuka za gradove i općine za poticanje volontiranja u zajednici; 2. organiziranje i financiranje informativnih kampanja o vrijednostima volonterskog rada; 3. organiziranje i financiranje volonterskih akcija koje uključuju više organizacija civilnog društva (udruge, ustanove i dr.) iz više JLS-a (na razini Istarske županije); 4. poticanje korporativnog volontiranja, kako bi se promovirale vrijednosti volontiranja na razini cijele zajednice. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. upućena preporuka gradovima i općinama radi poticanja volontiranja u zajednici; 2. povećan broj volontera; 3. provedena barem 1 kampanja godišnje; 4. provedene barem 3 volonterske akcije godišnje na razini JL(R)S-a.

Specifični cilj 1.2.: educirati dionike (udruge, javnosti) o vrijednosti volonterskog rada, posebno o radu s volonterima, ugovorima s volonterima koji rade s posebnim skupinama (u skladu sa Zakonom o volonterstvu), programu rada volontera, izdavanju potvrda o stečenim kompetencijama i drugo.

Mjere/aktivnosti:	Indikatori provedbe i uspješnost (vrednovanje rezultata):
<ol style="list-style-type: none"> 1. organiziranje i financiranje edukacija iz područja menadžmenta volontera (evidencija volontera, alati za privlačenje volontera, koordinacija volonterima, izdavanje potvrda o volonterima i potvrda o stečenim kompetencijama i dr.). 	<ol style="list-style-type: none"> 1. broj sudionika edukacija o radu s volonterima; 2. broj radionica (edukacija) o radu s volonterima; 3. broj izdanih potvrda o volontiranju, sklopljenih ugovora s volonterima na razini županije i izdanih potvrda o stečenim kompetencijama (8

	<p>ključnih kompetencija za cjeloživotno obrazovanje);</p> <p>4. provedeno i sufinancirano/financirano barem 8 edukacija (radionica) o volontiranju u zajednici, mobilizaciji zajednice te o menadžmentu volontiranja;</p> <p>5. provedene i sufinancirane barem 4 edukacije za više od 10 udruga po svakoj radionici o izdavanju potvrda o volontiranju i potvrda o stečenim kompetencijama.</p>
<p>Specifični cilj 1.3.: poticati osnivanje lokalnih „volonterskih centara“ kako bi se stvorila platforma za mrežu organizatora volontera i volontera.</p>	
<p>Mjere/aktivnosti:</p>	<p>Indikatori provedbe i uspješnosti:</p>
<p>1. financiranje osnivanja lokalnih volonterskih centara, posebno onih koji provode programe za mlade i za mlade volontere;</p> <p>2. povezivanje više lokalnih volonterskih centara s Volonterskim centrom Istre.</p>	<p>1. broj odluka o nagradama za najboljeg volontera i broj prijavljenih kandidata, broj novih poticaja za volonterski rad na razini Istarske županije i gradova/općina;</p> <p>2. broj novih lokalnih volonterskih centara.</p>

Nositelji aktivnosti: Istarska županija (nadležno upravno tijelo), organizirani oblici djelovanja mladih, vanjski suradnici, Agencija za mobilnost i programe EU, Volonterski centar, akreditirane udruge za EVS, Infocentar za mlade Istarske županije i drugi infocentri za mlade, postojeći klubovi za mlade, istarska Zaklada za poticanje partnerstva i razvoj civilnog društva, udruženja (savezi) udruga, javne ustanove i dr. uz potporu Savjeta mladih Istarske županije, savjeta mladih JLS-a i mladih (inicijative mladih i udruge mladih).

4.3. MOBILNOST („mladi i svijet“)

Nemamo podatke o tome koliko se mladi Istarske županije uključuju u programe mobilnosti, naročito kroz programe EU-a, ERASMUS+ (EVS i dr.), osim onih navedenih u poglavlju koje se odnosi na volontiranje te navedenih akreditiranih udruga za EVS na mrežnim stranicama Agencije za mobilnost i programe EU (Više dostupno na http://europa.eu/youth/volunteering/evs-organisation_en, 10. 10. 2017.). Na području Istarske županije djeluje više škola te udruga za mlade koje promiču mobilnost kroz EU projekte i programe, kao što su razmjene mladih i dr. Iz navedenog nameću se temeljni ciljevi i mjere za unaprjeđenje ovog područja:

Opći cilj 1.: informirati i savjetovati mlade o mogućnostima sudjelovanja u projektima mobilnosti, odnosno projektima koji unaprjeđuju položaj mladih u regiji.	
Mjere/aktivnosti:	Indikatori provedbe i uspješnosti:
<ol style="list-style-type: none"> 1. organiziranje i financiranje informativnih radionica i drugih oblika informiranja i motiviranja mladih o projektima mobilnosti, barem jednom (1) godišnje u svakom od 10 gradova za širu regiju (općine i gradove); 2. podržati i financirati infocentre za mlade u lokalnim zajednicama (bilo kao mobilne točke ili u prostorima u kojima djeluju udruge mladih i za mlade), barem jedan (1) novi godišnje i sufinanciranje/financiranje svih otvorenih infocentara; 3. uvesti način praćenja i vrednovanja sudjelovanja mladih u programima mobilnosti na razini Istarske županije (redovito izvještavanje Istarske županije o provedenim programima mobilnosti, za sve oblike); 4. aktivno informiranje i sudjelovanje mladih u planiranju i provedbi aktivnosti koje se odnose na mobilnost, kroz različite komunikacijske kanale Istarske županije (savjet mladih, mrežna stranica i sl.), saveza udruga i dr.; 5. aktivno širenje rezultata projekata mobilnosti mladih u zajednici („otvaranje“ nositelja aktivnosti mobilnosti prema zajednici – kvalitetnija diseminacija rezultata), osim javnih objava o rezultatima projekata, koje mladi najčešće ne prate, širiti rezultate i na drugi način. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. broj održanih savjetovanja i informiranja mladih o mogućnostima sudjelovanja u projektima mobilnosti; 2. broj novih mladih uključenih u programe mobilnosti; 3. broj mladih uključenih u programe volonterske razmjene; 4. broj mladih koji sudjeluju u ERASMUS+ programu (svima); 5. broj mladih koji sudjeluju u provedbi aktivnosti projekata mobilnosti; 6. broj novih objava o projektima mobilnosti.
Specifični cilj 1.1.: poticati mlade na mobilnost kroz programe volonterske službe i razmjene (EVS).	
Mjere/aktivnosti:	Indikatori provedbe i uspješnosti:
<ol style="list-style-type: none"> 1. organiziranje informativnih radionica o mogućnostima EVS-a te osposobiti udruge mladih i za mlade i druge organizacije za provedbu programa EVS-a, barem jednom (1) godišnje za svaki grad. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. broj održanih savjetovanja i informiranja mladih o mogućnostima sudjelovanja u projektima mobilnosti; 2. broj novih mladih uključenih u programe mobilnosti; 3. broj mladih uključenih u

	<p>programe volonterske razmjene;</p> <p>4. broj mladih koji sudjeluju u ERASMUS+ programu (svima);</p> <p>5. broj mladih koji sudjeluju u provedbi aktivnosti projekta mobilnosti;</p> <p>6. broj novih objava o projektima mobilnosti.</p>
--	--

Specifični cilj 1.2.: poticati na studentsku mobilnost kroz ERASMUS+ programe.	
Mjere/aktivnosti:	Indikatori provedbe i uspješnosti:
<p>1. organiziranje i provedba informativnih radionica o ERASMUS+ programu, barem jednom (1) godišnje na svakoj od visokoobrazovnih ustanova.</p>	<p>1. broj održanih savjetovanja i informiranja mladih o mogućnostima sudjelovanja u projektima mobilnosti;</p> <p>2. broj novih mladih uključenih u programe mobilnosti;</p> <p>3. broj mladih uključenih u programe volonterske razmjene;</p> <p>4. broj mladih koji sudjeluju u ERASMUS+ programu (svima);</p> <p>5. broj mladih koji sudjeluju u provedbi aktivnosti projekata mobilnosti;</p> <p>6. broj novih objava o projektima mobilnosti.</p>
Specifični cilj 1.3.: poticati suradnju na projektima mobilnosti između organizacija koje ih provode i drugih organizacija u kojima su mladi.	
Mjere/aktivnosti:	Indikatori provedbe i uspješnosti:
<p>1. poticanje organiziranja barem jednog (1) projekta mobilnosti koji uključuje organizatore projekta više partnera;</p> <p>2. odabrati zajedničke teme koje su od interesa za mlade Istarske županije koje će mobilizirati mlade Istarske županije na zajedničkim projektima organizacija iz više JLS-a.</p>	<p>1. broj pokrenutih sličnih programa;</p> <p>2. plan umrežavanja na zajedničkim programima te plan diseminacije rezultata;</p> <p>3. broj novih organizacija koje provode programe mobilnosti.</p>

Nositelji aktivnosti: Istarska županija (nadležno upravno tijelo), obrazovne i druge ustanove, JLS-i, organizacije civilnog društva koje provode programe mobilnosti i

mladi iz zajednice, udruženja udruga mladih i za mlade, Agencija za mobilnost i programe EU, infocentri za mlade, volonterski centri, vanjski suradnici.

S ciljem stvaranja infrastrukture za korištenje ovih alata za unaprjeđenje svih područja djelovanja za mlade potrebno je unaprijediti stručnu osposobljenost osoba koje rade s mladima na svim razinama te oblikovati strukturu koja će podržavati javne politike za mlade na razini županije. Pokazalo se da, usprkos i političkoj volji i pojedincima iz pojedinih organizacija koje su aktivne na ovom polju, ne postoji sustavna i zajednička infrastruktura koja je vidljiva mladima. Pojedinačni napori donose nove vrijednosti, ali te vrijednosti nisu prepoznate na širem području, u zajednici u kojoj mladi žive i regiji, zbog navedenih razloga, što nameće potrebu da javne politike za mlade budu institucionalizirane. Glavni problemi i mogućnosti rješavanja ovog temeljnog problema bez čega se neće riješiti status mladih i potaknuti ih da budu aktivni građani su sljedeći:

1. izostaje prijenos znanja onih pojedinaca i udruga koje intenzivno rade na promociji sudjelovanja, volontiranja i mobilnosti na nove generacije *youthworkera* pa je potrebno vrednovati rad s mladima na institucionalnoj razini (do sada su to bili pojedinačni napori pojedinaca i organizacija);
2. ne postoji društvena struktura koja bi bila prepoznata na razini regije, a koja bi trebala imati sljedeće elemente:
 - platformu „trenera/edukatora“ za osposobljavanje osoba koje rade s mladima;
 - mrežu organizacija koja će sustavno informirati i savjetovati te osposobljavati mlade o temama iz područja sudjelovanja, volontiranja i mobilnosti;
 - model održivosti za projekte koji unaprjeđuju ovo područje (osigurana sredstva i ljudski kapital te objektivnu analizu potreba za pojedinim temama);
 - sustavno praćenje i vrednovanje u ovom području na razini županije (godišnje izvještavanje) koje će omogućiti oblikovanje preporuka za organizacije koje provode projekte i programe kojima se povećava sudjelovanje, volontiranje i mobilnost mladih;
 - osiguravanje financijskih sredstava za održavanje ovakve platforme i to otvaranjem mogućnosti za zapošljavanje „djelatnika za mlade“ na razini županije koji će pratiti i voditi aktivnosti koje se odnose na mlade, kao i osiguravanje financijskih sredstava za nove inicijative i projekte mladih.

5. PODRUČJE DJELOVANJA ZA MLADE: OBRAZOVANJE I OSPOSOBLJAVANJE (FORMALNO I NEFORMALNO)

Rezultati analize dostupnosti resursa i prepoznatljivih problema iz ovoga područja iskazani su kroz prikaz stanja na svim razinama u odgojno-obrazovnom sustavu. Istarska županija je krajem 2016. godine donijela „Strategiju obrazovanja Istarske županije“, čime je uz postojeću „Strategiju razvoja ljudskih potencijala Istarske županije“ (http://www.istra-istria.hr/fileadmin/dokumenti/lzdvojeno/161221_Strategija_obrazovanja.pdf, 10. 12. 2017.) donijela strateške prioritete kojima se rukovodi i ova strategija/program, s obzirom na to da je najveći dio mladih na koje se odnosi program iz skupine koja je još u obrazovnom sustavu.

5.1. Predškolski odgoj i obrazovanje: odgojno-obrazovne potrebe i interesi djece predškolske dobi (0 – 6) te potrebe i interesi mladih roditelja (mlade obitelji) koji imaju djecu predškolske dobi

Iz podataka (rezultata analize) možemo izdvojiti nekoliko glavnih problema koji se tiču mladih (roditelja):

1. neusklađenost potreba za društvenom brigom o djeci i organiziranim predškolskim odgojem i obrazovanjem i smještajnih kapaciteta;
2. nepostojanje analize o stvarnim potrebama roditelja za upisom djece, analize o broju mladih obitelji i njihovim potrebama;
3. nepoštivanje kriterija i mjerila iz Pedagoškog standarda – prevelik broj djece u skupinama uvjetovano nedostatkom kapaciteta (vidljivo iz broja djece po skupinama).

Opći cilj 1.: obuhvatiti veći broj djece organiziranim programima predškolskog odgoja i obrazovanja, posebno rane predškolske dobi (jaslice) – poticanje izgradnje novih vrtića.	
Mjere/aktivnosti:	Indikatori provedbe i uspješnosti:
<ol style="list-style-type: none"> 1. prikupljanje podataka o strukturi i potrebama obitelji s djecom koja nisu obuhvaćena organiziranim smještajem u ustanovama predškolskog odgoja i obrazovanja kako bi se s obzirom na njihove potrebe organizirali novi programi i smještajni kapaciteti; 2. poticanje planiranja smještajnih kapaciteta (novih vrtića), kao i programskih opredjeljenja vrtića, uzeti u obzir rezultate analize o potrebama mladih roditelja. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. veći broj djece upisanih u organizirane programe predškolskog odgoja i obrazovanja, naročito djece mladih roditelja do 30 godina, u novim odjeljenjima ili vrtićima; 2. izvršena analiza potreba roditelja za upisom u organizirane programe predškolskog odgoja i obrazovanja, a prije izgradnje novih kapaciteta kako bi se kvalitetno dugoročno planiralo kapacitete, naročito mladih do 30 godina, posebno samohranih, studenata i drugih s manjim mogućnostima; 3. upućena preporuka osnivačima da poštuju kriterije i mjerila iz Pedagoškog standarda.
Specifični cilj 1.1.: omogućiti potporu mladim roditeljima kako bi se olakšalo usklađivanje profesionalnog i obiteljskog života.	
Mjere/aktivnosti:	Indikatori provedbe i uspješnosti:
<ol style="list-style-type: none"> 1. s obzirom na njihove potrebe uskladiti kriterije za ostvarivanje prednosti pri upisu, mladim roditeljima omogućiti prednost pri upisu, posebno studentima, nezaposlenima i samohranim roditeljima. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. upućene preporuke osnivačima za definiranje kriterija za ostvarivanje prednosti pri upisu za mlade roditelje, posebno iz skupine s manje mogućnosti.

Nositelji aktivnosti: Istarska županija (nadležno upravno tijelo), osnivači (JLS i dr.), ustanove predškolskog odgoja i obrazovanja s područja Istarske županije, savjeti mladih, organizacije civilnog društva.

5.2. Osnovnoškolski odgoj i obrazovanje: odgojno-obrazovne potrebe i interesi djece osnovnoškolske dobi (7 – 15) i potrebe mladih roditelja koji imaju djecu osnovnoškolske dobi

Istarska županija je osnivač osnovnih škola u kojima se provode redovni programi te umjetnički (glazbeni i plesni) programi. Učenici i njihove obitelji na ovaj način imaju mogućnost izbora odgojno-obrazovnih programa, a što je najvažnije, i dostupno obrazovanje. Organizirano slobodno vrijeme učenika preduvjet je za zdravo odrastanje i razvoj djece i mladih. Naročito se to odnosi na djecu koja se nalaze u dobi na prijelazu iz predškolske u osnovnoškolsku dob kada se stječu obrasci učenja i preduvjeti kasnijeg razvoja te na prijelazu iz osnovne u srednju školu. Roditelji učenika koji pohađaju osnovnu školu i učenici, naročito u dobi kada pohađaju niže razrede osnovne škole, na taj način imaju osigurane preduvjete i potporu za kasniji zdrav razvoj djece.

Kako bi se osnažile smjernice iz „Strategije obrazovanja Istarske županije“, u ovom dokumentu navest će se one koje su preduvjet za ostvarivanje mjera iz Strategije.

Opći cilj 1.: usmjeriti odgojno-obrazovne programe i planove prema ciljanim skupinama i njihovim potrebama, posebno one koje daju potporu učenicima i njihovim roditeljima (mlade obitelji, samohrani roditelji, mladi s manje mogućnosti).	
Mjere/aktivnosti:	Indikatori provedbe i uspješnosti:
1. omogućavanje fleksibilnijeg sudjelovanja različitih dionika u ovim programima te veće sudjelovanje i djece i mladih roditelja.	1. izrađena analiza potreba učenika osnovnih škola i njihovih roditelja te, temeljem njih, izrađeni planovi koji će omogućavati praćenje postignutog, posebno riješeni problemi financiranja produženog boravka i prijevoza učenika.
Opći cilj 2.: analizirati i vrednovati postojeće programe i aktivnosti (vanjsko vrednovanje), unaprijediti kvalitetu postojećeg, s naglaskom na pružanju potpore mladim roditeljima i potpore institucionalnom odgoju i obrazovanju. Specifični cilj 2.1.: unaprijediti kvalitetu odgojno-obrazovnih programa u skladu s ciljevima „Strategije obrazovanja, znanosti i tehnologije“, ne bi li se pružila potpora mladim obiteljima i njihovoj djeci za usvajanje koncepta cjeloživotnog obrazovanja (odgoj i obrazovanje za cjeloživotno učenje).	
Mjere/aktivnosti:	Indikatori provedbe i uspješnosti:
1. planiranje analize postojećih institucionalnih i izvaninstitucionalnih odgojno-obrazovnih programa, (vanjsko vrednovanje i samovrednovanje), s posebnim naglaskom na ispitivanje potreba učenika i njihovih roditelja te mladih roditelja (financiranje produženog boravka,	1. provedeno vrednovanje i samovrednovanje institucionalnih i izvaninstitucionalnih odgojno-obrazovnih programa i rada odgojno-obrazovnih ustanova (rezultati vrednovanja) na razini županije; 2. donijet dugoročan plan za unaprjeđenje kvalitete odgojno-obrazovnih programa

izvannastavnih aktivnosti i sl.);	na razni županije.
2. vođenje kvalitetnijeg planiranja, praćenja i vrednovanje rezultata u programima za učenike osnovnih škola te jasnije definirati kratkoročne i dugoročne ciljeve za djecu osnovnoškolske dobi.	

Opći cilj 3.: društveno uključivanje djece s teškoćama u redovan odgojno-obrazovni rad, kao i dodatne aktivnosti kojima se omogućuje osnaživanje djece s teškoćama za uspješno društveno uključivanje u obrazovanje i druga područja života (zapošljavanje i dr.).

1. planiranje aktivnosti kojima je cilj društveno uključivanje djece s teškoćama i potpora njihovim roditeljima te u suradnji s drugim osnivačima osiguravanje kadrovske profiliranosti škola.	1. povećan broj aktivnosti kojima je cilj senzibilizacija javnosti i povećavanje društvene uključenosti učenika s teškoćama.
--	--

Nositelji aktivnosti: Istarska županija (nadležno upravno tijelo), savjeti mladih, obrazovne ustanove, mladi roditelji i djeca, organizacije civilnog društva koje provode programe za djecu i mlade.

5.3. Srednje školstvo: Odgojno-obrazovne potrebe i interesi mladih srednjoškolske dobi (15 – 18) i potrebe mladih za cjeloživotnim učenjem

Uzimajući u obzir načela i mjere iz „Strategije obrazovanja Istarske županije“ i „Strategije razvoja ljudskih potencijala Istarske županije“ mogu se definirati ciljevi koji imaju prioritetno značenje za mlade, a tiču se potreba učenika i njihovih roditelja.

Opći cilj 1.: olakšati pristup obrazovanju učenicima iz mladih obitelji, pružiti potporu mladim obiteljima u odgoju i obrazovanju te usmjeravati ih prema cjeloživotnom učenju.

1.1. specifični ciljevi:

- 1.1.1. usmjeriti dodatne odgojno-obrazovne programe i planove prema ciljanim skupinama i njihovim potrebama, posebno one koje daju potporu učenicima i njihovim roditeljima (mlade obitelji, samohrani roditelji, mladi s manje mogućnosti);
- 1.1.2. analizirati i vrednovati postojeće programe i aktivnosti, unaprijediti kvalitetu postojećeg, s naglaskom na pružanje potpore mladim roditeljima i potpore institucionalnom odgoju i obrazovanju;
- 1.1.3. unaprijediti kvalitetu odgojno-obrazovnih programa u skladu s ciljevima „Strategije obrazovanja, znanosti i tehnologije“, ne bi li se pružila potpora mladim obiteljima i njihovoj djeci za usvajanje koncepta cjeloživotnog obrazovanja (odgoj i obrazovanje za cjeloživotno učenje);
- 1.1.4. Jačati svijest o cjeloživotnom obrazovanju i kompetencijama potrebnima za svijet rada, usmjeravati aktivnosti na stjecanje kompetencija za cjeloživotno učenje;
- 1.1.5. razvijati i unaprijediti kurikulum srednjoškolskog, posebno strukovnog obrazovanja.

Mjere/aktivnosti:	Indikatori provedbe i uspješnosti:
--------------------------	---

<ol style="list-style-type: none"> 1. unaprjeđenje kvalitete srednjoškolskih kurikuluma, uz partnerstvo s drugim ustanovama za obrazovanje; 2. podizanje razine stručne ekipiranosti profesijama edukacijsko-rehabilitacijskog tipa i drugih podupirućih profesija, iznad minimalnog standarda, planskim efikasnim korištenjem postojećih resursa (stručnog kadra), brže i fleksibilnije otvaranje novih programa obrazovanja usmjerenih prema cjeloživotnom učenju. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. unaprijeđena kvaliteta i prilagodba kurikuluma srednjoškolskih programa – povećan interes za strukovna zanimanja, nove aktivnosti i metode; 2. zaposlene nove osobe na poslovima u ustanovama u kojima nedostaju stručnjaci edukacijsko-rehabilitacijskog profila.
<p>Specifični cilj 2.: društveno uključiti mlade s teškoćama u redovan odgojno-obrazovni rad te u dodatne aktivnosti kojima se omogućuje osnaživanje djece s teškoćama za uspješno društveno uključivanje u obrazovanje i druga područja života (zapošljavanje i dr.).</p>	
<p>Mjere/aktivnosti:</p>	<p>Indikatori provedbe i uspješnosti:</p>

<ol style="list-style-type: none"> 1. jačanje vrednovanja i poticanja volonterskog rada, kao rada kroz koji se „uči“ i omogućuje stjecanje osam ključnih kompetencija za cjeloživotno obrazovanje, senzibiliziranje javnosti na volonterski rad; 2. planiranje aktivnosti kojima je cilj društveno uključivanje učenika s teškoćama i potpora njihovim roditeljima, kao i aktivnosti za skupine učenika s manjim mogućnostima osiguravanjem i financiranjem stručnih timova za potporu u obrazovanju. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. povećan broj mladih s teškoćama u redovnom odgojno-obrazovnom sustavu; 2. povećan broj mladih s teškoćama u volonterskim aktivnostima; 3. broj aktivnosti kojima je cilj senzibilizacija javnosti i povećavanje društvene uključenosti učenika s teškoćama, broj uključenih učenika s teškoćama (povećan broj pomoćnika u nastavi), povećan broj aktivnosti za osiguravanje potpore učenika s manjim mogućnostima (iz obitelji s dugotrajnom nezaposlenosti, učenici s raznim kroničnim bolestima, učenici iz obitelji s bolesnim članom i dr.); 4. povećan broj upisanih mladih u programe osposobljavanja; 5. povećan broj volontera, povećan broj izdanih potvrda o volontiranju i stečenim kompetencijama u edukativnim projektima; 6. provedeno vrednovanje i samovrednovanje institucionalnih i izvaninstitucionalnih odgojno-obrazovnih programa i rada odgojno-obrazovnih ustanova – donijet dugoročni plan za unaprjeđenje kvalitete odgojno-obrazovnih programa.
---	--

Opći cilj 2.: aktivno uključiti mlade u obrazovne procese, na svim razinama, u formalnom i neformalnom obrazovanju.

Mjere/aktivnosti:	Indikatori provedbe i uspješnosti:
<ol style="list-style-type: none"> 1. uključivanje mladih (predstavnik učeničkih vijeća i drugih zainteresiranih mladih) u planiranje i provedbu kurikulumu; 2. povećan broj prijava na javne pozive i natječaje za financiranje iz EU fondova i programa i prihvaćeni broj prijava za financiranje programa i projekata za unaprjeđenje programa obrazovanja i osposobljavanja u 	<ol style="list-style-type: none"> 1. broj mladih koji su sudjelovali u procesima izrade kurikulumu škola; 2. povećan broj mladih uključenih u sve faze obrazovnog procesa (formalnog i neformalnog obrazovanja), od planiranja, provedbe do evaluacije; 3. povećan broj mladih uključenih u planiranje aktivnosti, provedbu i evaluaciju edukativnih aktivnosti u

suradnji s civilnim sektorom.	neformalnom obrazovanju.
<p>Opći cilj 3.: osnažiti mlade i osigurati potpore mladima za odabir primjerenog obrazovnog programa, redovnog srednjoškolskog i visokoškolskog obrazovanja (studija), kako bi se olakšao prijelaz iz obrazovnog sustava u svijet rada.</p>	
Mjere/aktivnosti:	Indikatori provedbe i uspješnosti:
<p>1. intenziviranje usmjeravanja mladih na profesionalnu orijentaciju u skladu s potrebama i mogućnostima mladih i tržišta rada.</p>	<p>1. provedena profesionalna orijentacija i informativne radionice o razvoju karijere, usmjeravanje u svim školama;</p> <p>2. broj učenika koji su sudjelovali/koristili mogućnosti profesionalne orijentacije;</p> <p>3. osiguravanje i financiranje sustavne edukacije za mlade učitelje za davanje potpore učenicima radi stjecanja cjeloživotnih kompetencija te osiguravanje veće suradnje i informiranosti roditelja kako bi stekli kompetencije za uspješno roditeljstvo i mogli pružiti potporu svojoj djeci u odabiru budućeg zanimanja.</p>

Opći cilj 4.: uključiti gospodarstvo i neprofitni sektor u planiranje i provedbu obrazovnih programa.

Specifični cilj 4.1.: stvoriti partnerstva između obrazovnih ustanova (redovnih i za obrazovanje odraslih), civilnog sektora i gospodarstva.

Mjere/aktivnosti:

Indikatori provedbe i uspješnosti:

<p>1. uspostavljanje kontinuirane suradnje među sektorima - obrazovnim, gospodarskim, civilnim i političkim, kako bi se kvalitetnije planirala lokalna i regionalna obrazovna politika u skladu s nacionalnom „Strategijom obrazovanja, znanosti i tehnologije“, nacionalnim kurikulumom srednjoškolskog obrazovanja i drugim strateškim dokumentima;</p> <p>2. uspostavljanje kontinuiranog praćenja potreba za zapošljavanjem radi usklađivanja nastavnih planova i programa (formalnih i neformalnih).</p>	<p>1. broj sklopljenih partnerstava između obrazovnog, gospodarskog i političkog sektora o zajedničkom sufinanciranju za rezultate: izrađena analiza deficitarnih zanimanja i potreba tržišta rada, u suradnji s Hrvatskim zavodom za zapošljavanje i gospodarstvenicima, povećan broj uvedenih novih obrazovnih programa i programa osposobljavanja u obrazovnim ustanovama (srednje škole i pučka otvorena učilišta te druga učilišta);</p> <p>2. analiza deficitarnih zanimanja, revidiranje odluke o stipendiranju za ciljane skupine zanimanja, uz partnerstvo s gospodarstvenicima;</p> <p>3. nove odluke o međusektorskom stipendiranju deficitarnih zanimanja;</p> <p>4. smanjen broj mladih iz evidencije nezaposlenih osoba, posebno sa srednjom stručnom spremom;</p> <p>5. revidirane odluke o stipendiranju (ciljano stipendiranje, međusektorsko financiranje, za zapošljavanje);</p> <p>6. broj novih obrazovnih programa i programa osposobljavanja prema potrebama točno poznatih većih poslodavaca.</p>
---	---

Nositelji aktivnosti: Istarska županija (nadležno upravno tijelo), savjeti mladih, obrazovne ustanove, mladi roditelji i djeca, organizacije civilnog društva koji provode programe za djecu i mlade.

5.4. Visoko i ostalo obrazovanje (ustanove za obrazovanje odraslih i cjeloživotno obrazovanje): obrazovne potrebe i interesi mladih u visokom obrazovanju (18 i dalje) i potrebe mladih za cjeloživotnim učenjem

Problematika premalog korištenja mogućnosti cjeloživotnog obrazovanja proizlazi iz nekoliko okolišnih faktora koji utječu na takvo stanje, a prema podacima prikupljenima tijekom savjetovanja s mladima i stručnjacima tijekom izrade ovog programa radi se o sljedećem:

1. ponuda programa nije atraktivna mladima, a često daleko je od potreba poslodavaca (programi su često zastarjeli i ne prate trendove u tehnologiji);
2. mladi su nedovoljno informirani o mogućnostima obrazovanja i dodatnog obrazovanja;

3. pojedina zanimanja imaju loš „imidž“ kod mladih pa se mladi ne odlučuju za ta zanimanja, iako na tržištu rada ima potrebe za njima (kuhar, konobar, rad na strojevima u tvrtkama koje nude stipendije i drugo);
4. koncept „cjeloživotnog učenja“ nije zaživio pa mladi nakon završenog formalnog obrazovanja ne vide potrebu za daljnjim usavršavanjem. To je posljedica neprimjerenih metoda učenja kroz formalno obrazovanje kojim se mlade ne priprema za „cjeloživotno učenje“ kao preduvjet za prilagodbu dinamičnim potrebama i mogućnostima zapošljavanja, a naročito samozapošljavanja. To znači da mladi često nemaju usvojenu predodžbu o tome da je, osim formalnog obrazovanja koje teško može pratiti promjene u ekonomiji, potrebno i stalno ulagati u nove kompetencije koje se mogu steći u neformalnom, informalnom i iskustvenom učenju. Prema rezultatima analize i drugih podataka o mladima (npr. pad broja diplomiranih studenata, deficitarna/suficitarna zanimanja) predlaže se, uz ciljeve i mjere iz „Strategije obrazovanja Istarske županije“ i „Strategije razvoja ljudskih potencijala Istarske županije“, i sljedeće:

Opći cilj 1.: unaprijediti kvalitetu odgojno-obrazovnih programa u skladu s ciljevima „Strategije obrazovanja, znanosti i tehnologije“, ne bi li se pružila potpora mladima za usvajanje koncepta cjeloživotnog obrazovanja (odgoj i obrazovanje za cjeloživotno učenje).

Specifični cilj 1.1.: povećati suradnju među obrazovnim akterima i na relaciji Županija – jedinice lokalne samouprave uz uključivanje mladih u provedbu programa na mikrorazini, u razredu i slično, poticati stvaranje partnerstava između obrazovnih ustanova (redovnih i za obrazovanje odraslih), civilnog sektora i gospodarstva.

Specifični cilj 1.2.: uvođenje fleksibilnih obrazovnih programa i unaprjeđenje kompetencija za tržište rada, brža i fleksibilna promjena programa formalnog obrazovanja.

Specifični cilj 1.3.: uvođenje više međusektorskih stipendija za deficitarna zanimanja (sudjelovanje poslodavaca u stipendiranju, plan potreba za 5 i 10 godina) – uključiti gospodarstvo i neprofitni sektora u planiranje i provedu obrazovnih programa.

Specifični cilj 1.4.: financiranje osposobljavanja za nove metode rada s mladima u obrazovnom sustavu, pisanje projekata i sl.

Specifični cilj 1.5.: uključivanje mladih u sve faze obrazovnog procesa (formalnog i neformalnog obrazovanja), od planiranja, provedbe do evaluacije.

Mjere/aktivnosti:

Indikatori provedbe i uspješnosti:

<ol style="list-style-type: none"> 1. uspostavljena suradnja među sektorima: obrazovnim, gospodarskim, civilnim i političkim, kako bi se kvalitetnije planirala lokalna i regionalna obrazovna politika u skladu s Nacionalnom strategijom znanosti, tehnologije i obrazovanja, nacionalnim kurikulumom srednjoškolskog obrazovanja i drugim strateškim dokumentima, uspostavljeno kontinuirano praćenje potreba za zapošljavanjem radi usklađivanja nastavnih planova i programa (formalnih i neformalnih); 2. unaprjeđenje kvalitete srednjoškolskih kurikuluma, uz partnerstvo s drugim ustanovama za obrazovanje i civilnim sektorom – preduvjet za kvalitetan odabir daljnjeg obrazovanja i osposobljavanja; 3. uvođenje novih programa u srednjoškolske ustanove i u ustanove za obrazovanje odraslih u skladu sa zahtjevima gospodarstva i uz suradnju s gospodarstvom, analiza deficitarnih zanimanja, revidiranje odluka o stipendiranju za ciljane skupine zanimanja, uz partnerstvo s gospodarstvenicima, na lokalnim i regionalnoj razini; 4. usmjeravanje i informiranje mladih o mogućnostima obrazovanja i osposobljavanja te jačanje profesionalne orijentacije u skladu s potrebama i mogućnostima mladih i tržišta rada. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. broj partnerstava i projekata za nastavak obrazovanja i osposobljavanja mladih, izrađen obrazac za praćenje; 2. broj novih programa osposobljavanja i usavršavanja, izrađen obrazac za praćenje; 3. broj novih odluka o stipendiranju temeljem analize potreba, broj novih stipendista; 4. najmanje 2 informativna sastanka o mogućnostima studiranja i usavršavanja – održana najmanje 2 informativna sastanka godišnje; 5. smanjen broj nezaposlenih mladih za najmanje 20% do kraja programa; 6. održane aktivnosti poput „dana karijera“, „sajmova poslova“, profesionalne orijentacije za maturante, najmanje jednom (1) godišnje.
--	---

Opći cilj 2.: poticanje (financiranje) aktivnosti (programa i projekata) kojima se unaprjeđuju ciljevi cjeloživotnog učenja – usmjeravati aktivnosti na stjecanje kompetencija za cjeloživotno učenje, jačati svijest o cjeloživotnom obrazovanju i o kompetencijama potrebnima za svijet rada.

Specifični cilj 2.1.: planiranje programa neformalnog obrazovanja na razini okruženja – povezivanje projekata udruga i obrazovanja (priznavanje kompetencija stečenih izvannastavnim aktivnostima, posebno volontiranjem).

Specifični cilj 2.2.: provedba aktivnosti kojima se jačaju kompetencije za tržište rada – 8 ključnih kompetencija za cjeloživotno učenje (Europski referalni okvir).

Specifični cilj 2.3.: povezivanje institucija (organizacija) kojima je djelatnost formalno i neformalno obrazovanje (kroz programe škola, studentsku praksu, stipendiranje za zapošljavanje) – suradnja svih dionika u olakšavanju stjecanja kompetencija potrebnih na tržištu rada.

Specifični cilj 2.4.: organiziranje i financiranje suradničkih i mentorskih programa neformalnog učenja (poslodavac – mladi, mladi – mladi) – prijenos znanja i vještina.

Mjere/aktivnosti:	Indikatori provedbe i uspješnosti:
<ol style="list-style-type: none"> 1. jačanje vrednovanja i poticanja volonterskog rada, kao rada kroz koji se „uči“ i omogućuje stjecanje osam ključnih kompetencija za cjeloživotno obrazovanje; 2. uvođenje, kroz programe volontiranja i druge neformalne edukacije, programe praćenja, evidencije i priznavanje stečenih kompetencija; 3. senzibiliziranje javnosti na volonterski rad; 4. izrada brošure ili platforme (<i>on-line</i>) o neformalnom obrazovanju i mogućnostima; 5. poticanje oblikovanja mentorskih programa za neformalno učenje. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. broj volonterskih programa koji omogućavaju cjeloživotno učenje radi stjecanja kompetencija za rad, broj mladih volontera uključenih u program, broj izdanih potvrda o volontiranju i potvrda o stečenim kompetencijama; 2. osigurani poticaji za organizatore volontiranja za provedbu komunikacijskih kampanja i provedbu programa kojima se stječu kompetencije za rad, najmanje dvaput (2) godišnje; 3. broj prijavljenih projekata na natječaje za financiranje iz EU fondova i programa i broj prihvaćenih prijava za financiranje programa i projekata za unaprjeđenje kurikuluma i uvođenje novih programa srednjoškolskog obrazovanja i osposobljavanja, u partnerstvu; 4. povećan broj upisanih mladih u programe osposobljavanja/oblikovan obrazac za izvještavanje za ustanove za obrazovanje odraslih; 5. povećan broj mladih volontera na poslovima na kojima se stječe 8 životnih kompetencija; 6. povećan broj izdanih potvrda o volontiranju i stečenim kompetencijama;

	<p>7. povećan broj mladih uključenih u planiranje aktivnosti, provedbu i evaluaciju edukativnih aktivnosti u svim oblicima obrazovnih programa;</p> <p>8. broj sklopljenih partnerstava između obrazovnog, gospodarskog i političkog sektora (Županije i Gradova) o zajedničkom sufinanciranju za:</p> <ul style="list-style-type: none"> - izvršenu analizu deficitarnih zanimanja i potreba tržišta rada, u suradnji s Hrvatskim zavodom za zapošljavanje i poslodavcima – izrađen „plan za zapošljavanje Istarske županije“ u kojem su prioritetna skupina mladi; - broj uvedenih novih obrazovnih programa i programa osposobljavanja u obrazovnim ustanovama (srednje škole i druge ustanove za obrazovanje odraslih), najmanje jednom (1) godišnje na razini županije, povećan broj novih obrazovnih programa i programa osposobljavanja; <p>9. povećan broj prijava na javne pozive;</p> <p>10. povećan broj novih edukativnih programa koje provode organizacije civilnog društva u skladu s potrebama mladih;</p> <p>11. provedene mjere iz „Strategije obrazovanja Istarske županije“ i „Strategije razvoja ljudskih potencijala“ u skladu s operativnim/akcijskim planovima, izrađeni akcijski planovi, redovno izvještavanje o provedbi;</p> <p>12. izrađena digitalna brošura/platforma o mogućnostima neformalnog obrazovanja u Istarskoj županiji;</p> <p>13. osigurana sredstva za međusektorsko stipendiranje deficitarnih zanimanja te proveden barem jedan (1) natječaj za stipendiranje prema novoj odluci (donijeta odluka o stipendiranju i međusektorskom financiranju deficitarnih zanimanja i stipendiranja za zapošljavanje);</p> <p>14. broj novih mentorskih programa (poslodavac, obrazovna ustanova,</p>
--	--

	mladi); 15. smanjen broj mladih evidentiranih nezaposlenih osoba, posebno s visokim obrazovanjem.
--	--

Nositelji aktivnosti: Istarska županija (nadležno upravno tijelo), gradovi/općine, obrazovne ustanove, organizacije civilnog društva, Savjet mladih IŽ i savjeti mladih na razini JLS-a, IDA.

6. PODRUČJE DJELOVANJA ZA MLADE: ZAPOŠLJAVANJE I PODUZETNIŠTVO

Prema prikupljenim podacima, u Istarskoj županiji se u ovom području iskazuju specifični problemi – nezaposlenost (opća i mladih), neprimjerene kompetencije za tržište rada, realan pad malog i srednjeg poduzetništva, nedovoljno korištenje mogućnosti samozapošljavanja kroz poduzetničke inkubatore i zone mjerama za mlade te izdvojilo se nekoliko skupina problema:

1. neprimjerene kompetencije mladih za potrebe tržišta rada;
2. problem niske razine usvojenih 8 ključnih kompetencija (komunikacijske i socijalne vještine i dr.) i kulturnih vrijednosti;
3. problem nereguliranog učenja na radnom mjestu (praksa, staž ili slično);
4. nepostojanje sustavnog rješenja omogućavanja stručne prakse sa svrhom stjecanja kompetencija;
5. problem neusklađenosti i neosposobljenosti resursa (potencijala) prema potrebama tržišta i realno nepoticanje stvaranja novih radnih mjesta (nerazvijanje poduzetničkog duha).

Opći cilj 1.: poticati međusektorsku suradnju i kontinuirani dijalog s mladima i organizacijama civilnog društva kao pokretačima promjena u sektoru zapošljavanja i poduzetništva.

Specifični cilj 1.1.: suradnja svih dionika u olakšavanju stjecanja kompetencija potrebnih na tržištu rada.

Mjere/aktivnosti:	Indikatori provedbe i uspješnosti:
--------------------------	---

<ol style="list-style-type: none"> 1. zadržavanje prioriteta zapošljavanja mladih, razvijanje službe profesionalne orijentacije, promicanje kvalitetnog stažiranja i usavršavanja mladih; 2. razvijanje društvenog poduzetništva i drugih oblika nove kreativne ekonomije; 3. poticanje na planiranje, prijavu i provedbu EU projekata kojima se osposobljava mlade za poduzetništvo i smanjuje nezaposlenost; 4. suradnja u okviru Gospodarskog-socijalnog vijeća Istarske županije. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. rezultati praćenja i vrednovanja svih ciljeva iz strategija kojima se povećavaju zaposlenost i poduzetničke aktivnosti mladih (redovito praćenje i izvještavanje o implementaciji mjera iz svih donijetih strategija) – rezultati praćenja provedbe strategija, pad broja nezaposlenih mladih; 2. imenovana radna skupina za izradu plana smanjivanja nezaposlenosti mladih i izrađen plan smanjivanja nezaposlenosti mladih (Vijeće tržišta rada IŽ); 3. povećan broj prijavljenih/odobrenih projekata financiranih iz regionalnih, lokalnih i EU izvora kojima je cilj stjecanje kompetencija mladih za tržište rada i povećanje zapošljivosti mladih; 4. upućene preporuke poslodavcima vezano za povećanje dugotrajnije zapošljivosti mladih i povećanje cijene rada.
---	---

Specifični cilj 1.2.: aktivno uključivati mlade u donošenje odluka u vezi sa zapošljavanjem mladih na svim razinama.

Specifični cilj 1.2.1.: potaknuti organizacije civilnoga društva, obrazovne ustanove i druge potencijalne prihvatljive prijavitelje da prijavljuju projekte kojima se jačaju ljudski potencijali te da na taj način pokrenu zapošljavanje mladih (strukturni fondovi i drugi programi EU-a).

Mjere/aktivnosti:	Indikatori provedbe i uspješnosti:
<ol style="list-style-type: none"> 1. iniciranje konzultacija s mladima o svim odlukama od interesa za zapošljavanje mladih; 2. poticanje suradničkog učenja u programima i aktivnostima „mladih za mlade“ u ovom području; 3. osposobljavanje mladih i drugih dionika za prijavu projekata kojima je cilj jačanje ljudskih potencijala. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. broj mladih uključenih u rad postojećih tijela i radnih skupina; 2. broj sastanaka mladih i donositelja odluka; 3. broj osposobljenih mladih.

Opći cilj 2.: povećati mladima pristup novim tehnologijama.

Mjere/aktivnosti:	Indikatori provedbe i uspješnosti:
--------------------------	---

1. omogućavanje usavršavanja u novim tehnologijama dodatnim aktivnostima kroz formalni i neformalni sustav obrazovanja.	1. financirani projekti/aktivnosti kojima se provodi usavršavanje mladih u području novih tehnologija (robotika, informatika, kreativne industrije (grafički i <i>web</i> -dizajn i sl.) – najmanje dvaput (2) godišnje.
---	--

<p>Opći cilj 3.: u okviru ciljeva i prioriteta postojećih strateških dokumenata približiti mladima mogućnosti, intenzivirati promociju postojećih aktivnosti.</p> <p>Specifični cilj 3.1.: u skladu sa strateškim dokumentima, u suradnji s pučkim otvorenim učilištima te županijskim i gradskim programima poticanja poduzetništva/gospodarstva omogućiti i poticati mlade na sudjelovanje u stvaranju novih radnih mjesta.</p> <p>Specifični cilj 3.2.: imenovati članove radne skupine za uvođenje novih inovativnih modela stipendiranja i profesionalne orijentacije, u kojima sudjeluju poslodavci, Istarska županija, predstavnici obrazovnih institucija te Hrvatskog zavoda za zapošljavanje (Vijeće tržišta rada IŽ).</p> <p>Specifični cilj 3.3.: informirati i educirati organizacije civilnoga društva za korištenje postojećih mjera poticanja zapošljavanja mladih (HZZ) kako bi se mladima pružila mogućnost da steknu radno iskustvo i kompetencije, a s druge strane kako bi se ojačali ljudski potencijali (kapaciteti) u udrugama.</p> <p>Specifični cilj 3.4.: informirati i educirati udruge i mlade nezaposlene osobe o mogućnostima samozapošljavanja i socijalnog poduzetništva, posebno u funkciji glavne gospodarske grane – turizma.</p> <p>Specifični cilj 3.5.: uspostaviti sustav praćenja uključivanja mladih u različite oblike učenja na radnom mjestu.</p>	
Mjere/aktivnosti:	Indikatori provedbe i uspješnosti:

<ol style="list-style-type: none"> 1. usklađivanje i umrežavanje odgovornih tijela zaduženih za provedbu strategija koje uključuju mjere koje se odnose na mlade, od razvoja ljudskih potencijala, od izvrsnosti do poticanja zapošljavanja marginaliziranih skupina; 2. osposobljavanje za programe društvenog poduzetništva, nove ekonomije (kreativne ekonomije), korištenje mjera za zapošljavanja HZZ-a (suradnja); 3. pokretanje sustavnog informiranja javnosti, a posebno mladih te transparentnog ocjenjivanja prijave za korištenje mjera za poticanje zapošljavanja HZZ-a; 4. uvođenje novih modela profesionalne orijentacije i stipendiranja za formalno obrazovanje te osposobljavanje odnosno prekvalifikacija za pojedina deficitarna zanimanja. Potrebno je uključiti mlade nezaposlene u ove modele te napraviti plan samozapošljavanja i zapošljavanja za ovu skupinu, kao i za mlade koji jesu u obrazovnom sustavu, a obrazuju se za zanimanja koja se ne traže na tržištu rada. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. broj korištenih mjera za poticanje zapošljavanja mladih (HZZ) povećan za 30%; 2. povećan broj novih programa obrazovanja i osposobljavanja u skladu s potrebama tržišta rada; 3. imenovana radna skupina za razvoj modela sustava učenja na radnom mjestu; 4. izrađen lokalni model praćenja uključivanja mladih u različite oblike učenja na radnom mjestu prilagođen lokalnom i regionalnom kontekstu; 5. organiziranje informativnih sastanaka s mladima o mogućnostima učenja na radnom mjestu i drugim mogućnostima stjecanja kompetencija za rad te mogućnostima zapošljavanja najmanje 8 informativnih sastanaka.
---	---

<p>Opći cilj 4.: analizirati postojeće neformalno obrazovanje</p> <p>Specifični cilj 4.1.: uključiti profitni (privatni) sektor u mjere stipendiranja i uključivanja u svijet rada (međusektorsko stipendiranje).</p> <p>Specifični cilj 4.2.: ispitati potrebe poslodavaca (zanimanja, kompetencije), izraditi program prakse, stažiranja i edukacije za mlade i nakon izlaska iz obrazovnog sustava.</p> <p>Specifični cilj 4.3.: uvoditi nove fleksibilnije srednjoškolske programe kako bi se smanjio broj nezaposlenih mladih u suficitarnim zanimanjima, stimuliranje obrazovanja za deficitarna zanimanja, destimuliranje za suficitarna (prijedlog savjeta mladih).</p> <p>Specifični cilj 4.4.: poticati neformalno obrazovanje i stjecanje dodatnih kompetencija (izvan formalnog obrazovanja).</p> <p>Specifični cilj 4.5.: omogućavanje plaćenog i dostupnog učenja na radnom mjestu (školske prakse, pripravništva i sl.).</p> <p>Specifični cilj 4.6.: informirati mlade o modelima i mogućnostima učenja na radnom mjestu u sklopu i izvan odgojno-obrazovnog sustava.</p>	
<p>Mjere/aktivnosti:</p>	<p>Indikatori provedbe i uspješnosti:</p>
<p>1. uspostavljanje suradnje privatnog i javnog sektora u</p>	<p>1. broj programa za</p>

<p>okviru LAG-ova i/ili poduzetničkih zona, Gospodarske ili Obrtničke komore ili udruženja tih oblika, uključiti mlade na svim razinama – posebna prioriteta skupina su nezaposleni mladi s nezavršenim srednjim i trogodišnjim školama (NEET);</p> <ol style="list-style-type: none"> 2. pokretanje i vođenje sustavne evidencije o potrebama poslodavaca: upitnik kojim se ispituju potrebe za ljudskim potencijalom kako bi se nedostatak financirao kroz program stipendiranja i profesionalnu orijentaciju; 3. stvoriti bazu podataka o neformalnom i cjeloživotnom obrazovanju na razini grada/županije u suradnji sa svim sektorima (sastavni dio izvještaja javnoj upravi, obrtničkoj i gospodarskoj komori ili udruženjima); 4. uspostava suradnje između profitnog i neprofitnog sektora; 5. vrednovanje volonterskog rada i priznavanje stečenih kompetencija kroz rad u neprofitnom sektoru (uključivanje privatnog sektora u planiranje smanjivanja nezaposlenosti mladih); 6. uspostavljanje platforme za pružanje informacija mladima i poticanje suradnje između sektora, uspostavljanje novih modela stipendiranja i učenja na radnom mjestu; 7. umrežavanje i usmjeravanje velikog ljudskog kapitala u brojnim organizacijama civilnog društva koji nije iskorišten sa svrhom poticanja zapošljavanja; 8. umrežavanje i usmjeravanje programa prema novim oblicima zapošljavanja (društveno poduzetništvo i korištenje EU fondova i programa radi poticanja usavršavanja i mobilnosti te iskorištavanja kulturnog i ljudskog kapitala Istarske županije); 9. stvaranje transparentnih platformi za uključivanje učenika i studenata u učenje na radnom mjestu, uvođenje sustavnog informiranja mladih o mogućnostima učenja na radnom mjestu te uvođenje obaveze minimalne naknade za učenje na radnom mjestu po uzoru na države u okruženju; 10. uvođenje strukturiranog informiranja mladih o mogućnostima učenja na radnom mjestu u obliku raznih stipendija i sl.; 11. pokretanje i organiziranje rasprave te izrada preporuka o razvoju sustava učenja na radnom mjestu na sjednicama relevantnih stručnih radnih tijela s ciljem unaprjeđenja sustava regulative i poticaja vezanih za učenje na radnom mjestu na lokalnoj i 	<p>zapošljavanje i osposobljavanje mladih iz NEET skupine;</p> <ol style="list-style-type: none"> 2. rezultati analize potreba poslodavaca – donijeta nova odluka o financiranju deficitarnih zanimanja o novim oblicima partnerskog financiranja (poduzetničkog i javnog sektora); 3. stvorena baza neformalnog obrazovanja Istarske županije i učenja na radnom mjestu; 4. povećan broj mladih koji sudjeluju u raznim oblicima profesionalne orijentacije i savjetovanja mladih radi bržeg zapošljavanja, suradnja HZZ-a i organizacija civilnoga društva; 5. povećan broj sudionika edukacija o novim oblicima zapošljavanja (samozapošljavanje i socijalno poduzetništvo); 6. organizirana rasprava o modelu učenja na radnom mjestu u suradnji s JLS-ima i poslodavcima, obrazovnim ustanovama i mladima, izrađene preporuke o razvoju sustava učenja na radnom mjestu; 7. informiranje mladih o uključivanju u sustav učenja na radnom mjestu – najmanje dvaput (2) godišnje.
--	--

regionalnoj razini;	
12. poticanje mladih na uključivanje u sustav učenja na radnom mjestu i poslodavce na razvoj shema učenja na radnom mjestu.	

Nositelji aktivnosti: Istarska županija (nadležno upravno tijelo), HZZ, IDA, IKA, mladi, poslodavci (Hrvatska gospodarska komora, Obrtnička komora i udruženja), vanjski suradnici, organizacije civilnog društva.

7. PODRUČJE DJELOVANJA ZA MLADE: ZDRAVLJE I BLAGOSTANJE

Analiza dostupnih podataka s područja Istarske županije pokazala je da se aktivnosti i programi, kao i sustavno praćenje i potpora zdravlju i blagostanju mladih provodi na nekoliko načina uključujući razne institucije i programe:

1. Posljednji strateški plan donijet je 2017. godine usvajanjem „Plana za zdravlje i blagostanje za razdoblje od 2017. do 2020. godine“ (dostupno na http://zdrava-sana.istra-istria.hr/uploads/media/KONACNI_NADOPUNJEN_PLAN_za_zdravlje_i_soc_blagostanje_FINAL_za_Skupstinu.pdf, 10. 12. 2017.). Većinu Planova prati i Operativni plan, što omogućuje prilagodbu svakoj godini i novim pojavnostima zdravlja (indikatorima zdravlja) među stanovnicima i mladima.
2. Istarska županija, osim što je dobro umrežena zdravstvenim ustanovama, ujedno je i osnivač većeg dijela tih ustanova pa može kroz financiranje regulirati prioritete i usmjerenost dodatnih programa. Istarska županija je u skladu s „Planom za zdravlje i blagostanje“ za ovo razdoblje odabrala više prioriteta:
 - a) promocija zdravlja, prevencija i rano otkrivanje kroničnih nezaraznih bolesti;
 - b) mentalno zdravlje djece i mladih te podrška obitelji;
 - c) koordinacija razvoja i pružanja socijalnih usluga u zajednici;
 - d) selektivno prikupljanje korisnog otpada iz komunalnog otpada (iz Plana za zdravlje i blagostanje).

Ciljevi i mjere javnih politika za mlade prvenstveno se odnose na aktivno sudjelovanje mladih u aktivnostima te poticanje na sudjelovanje u donošenju odluka, poticanje mladih na samoorganiziranje i planiranje aktivnosti koje su oni sami osmislili. Takav pristup omogućuje da mladi projekte u kojima sudjeluju smatraju „vlastitima“ pa su učinci nemjerljivo veći. Upravo su operativni ili akcijski planovi prostor u kojima se može intervenirati s obzirom na potrebu za brzim reakcijama u unaprjeđenju zdravlja mladih, bilo određivanjem prioriteta skupina i/ili uključivanjem mladih u izradu takvih planova. Preporučuje se izrada „plana za zdravlje za mlade“ kao prioriteta područja u jednom od planova za zdravlje Županije. Sudionici javnih rasprava predlažu glavna prioriteta područja koja bi mogla pokrenuti zajednicu i mlade:

1. *SPORT I ZDRAVA PREHRANA (zdravlje): kroz manifestacije, turnire/prvenstva međunarodnog/nacionalnog karaktera, osiguravanje dostupnosti ovakvih aktivnosti mladima, osiguravanje te isticanje rekreativnog bavljenja fizičkim aktivnostima kao faktora zdravlja. Isto se odnosi i na*

važnost zdrave prehrane. U okviru Plana za zdravlje promovirati preventivne programe u kojima su mladi nositelji aktivnosti, ne samo konzumenti.

2. **DRUŠTVENO UKLJUČIVANJE** (općenito sudjelovanje i strukturne intervencije): aktivizam, volontiranje, mobilnost, ponos, identifikacija, određivanje prioriteta u strateškim dokumentima radi financiranja ovakvih aktivnosti kroz natječaje i javne pozive za financiranje na županijskoj i lokalnoj razini.

Opći cilj 1.: uključiti mlade i dionike koji se bave „organizacijom slobodnog vremena mladih“, posebno sportom i drugim stilovima zdravog života mladih (prehranom) koji su bitni za zdravlje mladih u izradu „plana za zdravlje“, kao prioritetno područje u „planu za zdravlje mladih“.	
Mjere/aktivnosti:	Indikatori provedbe i uspješnosti:
1. uključivanje mladih i drugih dionika koji se bave organizacijom slobodnog vremena mladih u strateško planiranje, izradu „plana za zdravlje“ (predstavnicima savjeta mladih i drugih organiziranih oblika djelovanja mladih, organizacija civilnog društva i dr.)	<ol style="list-style-type: none"> 1. istaknuto prioritetno područje u Planu za zdravlje: „zdravlje mladih“; 2. uključeni predstavnici mladih i drugih dionika koji se bave organiziranjem slobodnog vremena i drugim faktorima zdravlja, posebno pravilnom prehranom, u izradu i praćenje plana za zdravlje i/ili osnovan „Tim za zdravlje mladih“ – broj mladih koji sudjeluju u izradi plana za zdravlje; 3. izrađen plan prikupljanja podataka o zdravlju mladih, prema prioritetnim i rizičnim skupinama mladih te plan predstavljanja preventivnih programa za mlade u lokalnim zajednicama; 4. osnovano tijelo za praćenje, odnosno tijelo za planiranje i provedbu evaluacije svih programa za prevenciju rizičnih ponašanja mladih kao i izradu regionalnog/županijskog programa prevencije rizičnog ponašanja mladih, oblikovati županijski preventivni program prevencije rizičnog ponašanja mladih (prethodno definirati rizične kategorije mladih); 5. prema izrađenim

	dokumentima, izrađeni kriteriji za financiranje aktivnosti i programa za zdravlje mladih.
<p>Opći cilj 3.: uključiti u koordinacije između političkog, obrazovnog, zdravstvenog (prehrana) i „sportskog“ sektora dionike i predstavnike mladih radi senzibilizacije samih sportskih djelatnika i drugih voditelja aktivnosti za mlade na ulogu u radu s mladima i poticanje provedbe preventivnih programa za mlade.</p> <p>Specifični cilj 3.1.: edukacije djelatnika za rad s mladima (odgojno-obrazovna i zdravstvena funkcija sportskih aktivnosti), a posebno na području volonterskog rada s mladima radi uključivanja mladih u volonterske aktivnosti.</p>	
Mjere/aktivnosti:	Indikatori provedbe i uspješnosti:
<ol style="list-style-type: none"> uključivanje mladih i predstavnika organiziranih oblika djelovanja za mlade u sve koordinacije (posebna uloga savjeta mladih); uvođenje zdravstvenih programa među mlade tako da mladi budu nositelji takvih programa. 	<ol style="list-style-type: none"> uključenost predstavnika organiziranih oblika mladih u sva tijela za provedbu plana za zdravlje mladih (posebna uloga članova savjeta mladih) – barem u dva (2) tijela; provedeno barem pet (5) zdravstvenih programa čiji su nositelji mladi.
<p>Specifični cilj 3.1.: unaprijediti postojeće preventivne programe za što je potrebno objedinjavanje postojećih preventivnih programa i aktivnosti na razini Istarske županije te evaluacija, uz uključivanje mladih i svih dionika koji mogu doprinijeti unaprjeđenju postojećih programa. U tu svrhu izraditi lokalni program prevencije nasilja i ovisnosti za mlade u koji će i kao nositelji biti uključeni, osim predstavnika mladih i dugih dionika, i sportske organizacije.</p> <p>Specifični cilj 3.2.: kategoriziranje skupina mladih u riziku/mladih s manje mogućnosti (poremećaji u ponašanju, kronične bolesti, loši ekonomski uvjeti u kojima žive, bolest u obitelji i dr.) kako bi se ciljano provodile intervencije i planirali preventivni programi.</p>	
Mjere/aktivnosti:	Indikatori provedbe i uspješnosti:
<ol style="list-style-type: none"> provedba analize preventivnih programa na razini županije uz uključivanje jedinica lokalne samouprave, osnovnih i srednjih škola, Zavoda za javno zdravstvo i drugih dionika kako bi se objedinili programi te izradio županijski program prevencije rizičnog ponašanja mladih (svih dobnih skupina); prikupljanje podataka o potencijalnim kategorijama skupina mladih u 	<ol style="list-style-type: none"> evaluacija preventivnih programa smanjenja rizičnog ponašanja mladih; oblikovan „županijski program prevencije rizičnog ponašanja mladih“; prikupljeni podaci o skupinama mladih u riziku ili mladih s manje mogućnosti; određene prioritetne kategorije

riziku/mladih s manje mogućnosti.	mladih u riziku.
<p>Opći cilj 4.: mobilizirati sve interesne skupine sa svrhom utvrđivanja pomoći mladima koji su u opasnosti od rizika koji se odnose na zdravlje.</p> <p>Specifični cilj 4.1.: informirati mlade o postojećim preventivnim programima kojima je cilj zaštita zdravlja te institucionalnim i izvaninstitucionalnim mogućnostima za mlade u riziku od narušavanja zdravlja i poremećaja u ponašanju te ostalim rizicima.</p> <p>Specifični cilj 4.2.: potaknuti sudjelovanje mladih u kreiranju programa koji unaprjeđuju zdravlje mladih.</p> <p>Specifični cilj 4.3.: koristiti EU fondove i programe radi provedbe zdravstvenih i preventivnih programa u sportskim i drugim organizacijama s ciljem unaprjeđenja zdravlja.</p> <p>Specifični cilj 4.4.: Umrežiti sportske organizacije, kao i druge organizacije civilnog društva čija je djelatnost zdravlje, radi provedbe zajedničkih programa za unaprjeđenje zdravlja mladih.</p>	
Mjere/aktivnosti:	Indikatori provedbe i praćenja:
<ol style="list-style-type: none"> 1. uključenje Sportske zajednice Istarske županije u planiranje i određivanje prioriteta za financiranje aktivnosti kojima je cilj stvaranje zdravih životnih stilova – sudjelovanje u fizičkim aktivnostima/sportu kao zaštitnom faktoru zdravlja; 2. provedba i financiranje osposobljavanja sportskih djelatnika za rad s mladima u sportu kao zaštitni faktor zdravlja (rekreativne aktivnosti dostupne svima); organiziranje osposobljavanja i financiranje djelatnika koji rade s mladima, posebno sportskih; 3. osposobljavanje potencijalnih prijavitelja za prijavu projekata financiranih iz EU fondova i programa u kojima će sudjelovati mladi ne samo u aktivnostima, nego i u pripremnoj fazi planiranja; 4. stvaranje platforme za zajedničku razmjenu iskustava u programima i radu s mladima, radi potpore sportskim 	<ol style="list-style-type: none"> 1. izmijenjen pravilnik o financiranju iz kojeg se snažnije jačaju kriteriji za financiranje sportskih klubova i drugih organizacija kojima je cilj unaprjeđenje zdravlja mladih; 2. provedene edukacije za članove organizacija civilnoga društva (sportske klubove i druge), minimalno deset (10), o važnosti umrežavanja, načinima rada s mladima, mogućnostima zajedničkih programa za mlade, uz uključivanje mladih; 3. umrežene organizacije civilnoga društva i drugih dionika koji se bave aktivnostima i programima koji unaprjeđuju zdravlje mladih (minimalno jedna (1) mreža); 4. prijavljena barem tri projekta za financiranje iz EU fondova i programa, u kojima sudjeluju mreže organizacija koje se bave unaprjeđenjem zdravlja mladih, s naglaskom na sportske; 5. donijeta „deklaracija o sportu“ iz koje će biti vidljivi prioriteti – sudjelovanje u fizičkim aktivnostima i sportu = zdravlje mladih;

djelatnicima (logistička i financijska potpora za provedbu zajedničkih projekata za rekreativno bavljenje sportom);	6. prikupljeni podaci o preventivnim programima i provedene informativne radionice za mlade u riziku.
5. provedba kampanja za informiranje mladih o postojećim programima.	

Nositelji aktivnosti: Istarska županija (nadležno upravno tijelo za provedbu javnih politika za zdravlje), organizacija civilnoga sektora, privatnog (profitnog) sektora i državnih institucija, savjeti mladih i drugi predstavnici organiziranih oblika djelovanja mladih.

8. PODRUČJE DJELOVANJA ZA MLADE: DRUŠTVENA ISKLJUČENOSTI/UKLJUČENOSTI MLADIH

Temeljni strateški dokument za planiranje ulaganja javnih prihoda je navedeni „Plan za zdravlje i socijalno blagostanje Istarske županije od 2017. do 2020.“, odnosno „Savjet za socijalnu skrb Istarske županije“ (prilagođeno iz http://zdrava-sana.istra-istria.hr/uploads/media/SAVJET_23_11.pdf, 10. 12. 2017.).

Rezultati prethodnih analiza su:

- 1. glavni problemi: neinformiranost o programima i potporama za socijalno uključivanje, neuključenost mladih u zajednicu, općenito, mala socijalna kohezija i solidarnost (nizak socijalni kapital);**
- 2. nije vidljiv prekid prijenosa društvene isključenosti, rizične skupine su mladi koji se ne obrazuju te nezaposleni mladi.**

Predlažu se **sljedeće mjere, odnosno ciljevi:**

Opći cilj 1.: podržati partnerstva i programe kojima je cilj povećanje društvene uključenosti mladih i sprječavanje društvene isključenosti.

Mjere/aktivnosti:

Indikatori provedbe i praćenja:

<ol style="list-style-type: none"> 1. poticanje na partnerstvo i osiguravanje financiranja partnerskih projekata kojima je cilj sprječavanje društvene isključenosti mladih; 2. podržavanje projekata i programa koji su namijenjeni ciljanim skupinama društveno isključenih mladih – određivanjem prioriteta područja za financiranje u javnim natječajima u okviru objedinjenih programa više upravnih odjela. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. broj partnerstava i projekata provedenih u partnerstvu; 2. broj financiranih projekata u partnerstvu; 3. određeni prioriteti u javnim pozivima za financiranje iz više odjela.
<p>Opći cilj 2.: izraditi programe prevencije nasilja, ovisnosti i drugih rizičnih faktora društvene isključenosti na razini Istarske županije.</p> <p>Specifični cilj 2.1.: informirati i uključivati sve ključne dionike s ciljem jačanja društvene uključenosti.</p>	
<p>Mjere/aktivnosti:</p>	<p>Indikatori provedbe i praćenja:</p>
<ol style="list-style-type: none"> 1. objedinjavanje postojećih programa i evaluacijom oblikovati program prevencije za mlade u riziku od društvene isključenosti na razini Istarske županije; 2. osiguravanje sredstava za primjereno informiranje javnosti i organizacije koje imaju pristup mladima u riziku (škole, centri za socijalnu skrb, Hrvatski zavod za zapošljavanje i dr.); 3. osiguravanje financijskih sredstava za financiranje centara/klubova za mlade i infocentara za mlade u lokalnim zajednicama koji izravno mogu informirati mlade iz rizičnih skupina na njima primjeren način. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. broj izdanih brošura i komunikacijskih kampanja za senzibilizaciju i umrežavanje svih dionika radi smanjenja društvene isključenosti mladih (najmanje 4); 2. izrađen županijski program prevencije nasilja, ovisnosti i dr. u koji su uključeni različiti dionici (međusektorska suradnja), napravljena evaluacija postojećih programa na lokalnim razinama; 3. osigurana financijska sredstva za financiranje infocentara i klubova/centara za mlade radi informiranja i savjetovanja mladih.
<p>Opći cilj 3.: analizirati postojeće kategorije mladih u riziku od društvene isključenosti i procijeniti njihovu primjerenost u odnosu na sadašnje stanje, odnosno provesti istraživanje o rizičnim skupinama mladih u Istarskoj županiji (mladima s manje mogućnosti) (skupina mladih žrtava nasilja (svih vrsta) u obitelji i vršnjačkog nasilja, skupine ovisnika o opojnim drogama, skupine nezaposlenih mladih, skupine mladih izvan školskog sustava, skupine mladih oboljelih od raznih bolesti i onih s bolesti u obitelji, skupine mladih s teškoćama, skupine mladih iz loših ekonomskih uvjeta itd.).</p>	
<p>Mjere/aktivnosti:</p>	<p>Indikatori provedbe i uspješnosti:</p>

1. osiguravanje financiranja provedbe istraživanja o rizičnim skupinama u okviru aktivnosti „Plana za zdravlje i socijalno blagostanje Istarske županije“.	1. Provedeno istraživanje o rizičnim skupinama, do kraja programa.
<p>Specifični ciljevi 3.1.: uskladiti sustav kategorija rizika sa stvarnim oblicima društvene isključenosti mladih.</p> <p>Specifični ciljevi 3.2.: izraditi instrumente za utvrđivanje i praćenje rizičnih skupina mladih prema utvrđenim kategorijama.</p> <p>Specifični ciljevi 3.3.: unaprijediti kvalitetu postojećih usluga za mlade u riziku od socijalne isključenosti.</p>	
Mjere/aktivnosti:	Indikatori provedbe i uspješnosti:
<ol style="list-style-type: none"> 1. planiranje prioriternih područja u „Planu za zdravlje i socijalno blagostanje Istarske županije“ u skladu s najteže pogođenim kategorijama mladih; 2. osiguravanje diseminacije rezultata praćenja i kategoriziranje podataka kroz rad Savjeta za socijalnu skrb i Vijeća tržišta rada; 3. osigurati dostupnost usluga za mlade u riziku u svim gradovima pokretanjem prikupljanja podataka i osiguravanjem financiranja izrade potreba u sektoru stanovanja za mlade s manje mogućnosti. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. prioritet najmanje jedna (1) kategorija rizika svake godine; 2. održane informativne radionice za javnost i mlade te ključne dionike o rezultatima; 3. osigurati nove socijalne usluge za mlade, prema rezultatima sustava kategorija rizika.
<p>Opći cilj 4.: unaprijediti programe brzog uključivanja mladih nezaposlenih iz skupine sa završenom ili nezavršenom osnovnom i srednjom školom u svijet rada, kao što je poticanje mladih na uključivanje u sustav učenja na radnom mjestu i poslodavce na razvoj shema učenja na radnom mjestu, informiranje mladih o modelima i mogućnostima učenja na radnom mjestu u sklopu i izvan odgojno-obrazovnog sustava, uključivanje mladih u osposobljavanje za rad prema potrebama tržišta i drugo.</p> <p>Specifični cilj 4.1.: poticati dionike na tržištu rada na partnerski pristup unaprjeđenju uvjeta za zapošljavanje i poduzetništvo mladih.</p>	
Mjere/aktivnosti:	Indikatori provedbe i uspješnosti:

<ol style="list-style-type: none"> 1. umrežavanje organizacija civilnog društva u provedbi socijalnih programa, posebno socijalnih usluga, poput mentorskih programa i korištenja EU fondova i programa; 2. osiguravanje osposobljavanja i poticaja poslodavcima za obrazovanje i stručno usavršavanje (financiranje) rizičnih skupina mladih u skladu s njihovim potrebama za radnicima; 3. osiguravanje poticaja poduzetnicima za zapošljavanje rizičnih skupina mladih (kroz rad Vijeća tržišta rada). 	<ol style="list-style-type: none"> 1. povećan broj mladih uključenih u informiranje i savjetovanje o mogućnostima zapošljavanja; 2. prikupljeni podaci o osposobljavanju mladih nezaposlenih (suradnja HZZ-a, obrazovnih ustanova, poslodavci); 3. rezultati praćenja osposobljavanja (broj mladih koji su završili osposobljavanje) i zapošljavanja mladih koji su završili osposobljavanje (broj zaposlenih mladih); 4. podaci o broju mladih uključenih u sustav učenja na radnom mjestu (suradnja s poslodavcima); 5. analiza deficitarnih zanimanja te plan osposobljavanja mladih nezaposlenih u skladu s potrebama tržišta rada (Vijeće tržišta rada Istarske županije); 6. dodijeljeno najmanje 10 novih stipendija godišnje za učenike i studente koji uče na radnom mjestu (školska/studentska praksa) uz poticaje gospodarstvenicima za zapošljavanje mladih iz prioriternih skupina (bez završene osnovne i srednje škole i sa završenom osnovnom i srednjom školom); 7. povećan broj razvijenih i financiranih projektnih ideja iz područja tržišta rada (zapošljavanje mladih iz rizičnih skupina) koje su osmislile udruge mladih i za mlade.
--	---

Opći cilj 5.: uključiti mlade, a posebno organizacije civilnog društva koje provode programe za mlade i udruge mladih u izradu socijalnih programa – uključivanje mladih u planiranje i provedbu.

Specifični cilj 5.1.: jačati ulogu volonterskog rada, informiranost i edukaciju članova organizacija civilnog društva o volonterskom radu, kao mogućnosti za društveno uključivanje mladih.

Specifični cilj 5.2.: osnažiti solidarnost i međugeneracijsku solidarnost s mladima s manje mogućnosti.

Specifični cilj 5.3.: pružiti potporu postojećim centrima za mlade (ali i njihovom umrežavanju) te zajedničkoj borbi protiv društvene isključenosti mladih kako bi se izgradila platforma za društveno uključivanje mladih s manje mogućnosti, kroz volonterske programe i slično, a za te potrebe osposobiti mlade osobe za rad s mladima.

Mjere/aktivnosti:	Indikatori provedbe i uspješnosti:
<ol style="list-style-type: none"> 1. motiviranje organizatora volontiranja i financiranje projekata koji uključuju mlade u riziku u volontiranje; 2. uključivanje mladih u riziku u projekte za zajednicu, kroz volontiranje; 3. osiguravanje financiranja projekata kojima se potiče međugeneracijska solidarnost; 4. osiguravanje financijskih sredstava za financiranje centara/klubova za mlade i infocentara za mlade u lokalnim zajednicama i osposobljavanje osoba koje rade s mladima; 5. imenovanje predstavnika mladih (savjeta mladih i drugih oblika organiziranog djelovanja mladih) u svim savjetodavnim i radnim tijelima u kojima se raspravlja o programima sprječavanja socijalne isključenosti mladih. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. osigurano financiranje klubova/centara za mlade i infocentara za mlade koji provode informiranje, savjetovanje i organiziraju volontiranje mladih s manje mogućnosti; 2. povećan broj mladih u riziku od socijalne isključenosti koji koriste socijalne usluge, uvedene socijalne usluge (mentorstvo i slično u suradnji s drugim institucijama, poput Centra za socijalnu skrb); 3. povećan broj financiranih programa mladih i za mlade namijenjenih skupinama društveno isključenih mladih i mladih u riziku od društvene isključenosti koje se provode u centrima/klubovima za mlade; 4. osposobljene i zaposlene osobe za rad s mladima.

Nositelji aktivnosti: Istarska županija (upravni odjeli koji imaju programe sprječavanja socijalne isključenosti mladih, Savjet za socijalnu skrb, Vijeće tržišta rada Istarske županije), sve ustanove i organizacije civilnog društva koje se bave socijalnom skrbi, mladi, predstavnici savjeta mladih i drugih organiziranih oblika djelovanja za mlade, organizacije civilnog društva, vanjski suradnici.

9. PODRUČJE DJELOVANJA ZA MLADE: KULTURA I STVARALAŠTVO

Na snazi je „Istarska kulturna strategija“ (od 2014. godine, http://www.istra-istria.hr/uploads/media/20140624_x2_iksHR_02.pdf, 10. 11. 2017.). Cilj smjernica javnih politika za mlade u području djelovanja za mlade „kultura i stvaralaštvo“ je potaknuti mlade u približavanju vlastite kulture mladima, na suvremen i njima primjeren način, ali i potaknuti stvaranje nove kulture. Na razini Istarske županije još su 4 grada donijela lokalne kulturne strategije prema kojima postoji strateški okvir na razini Istarske županije: Labin – *rudarska tradicija*, Pula – *grad po mjeri čovjeka/kvalitetan život stanovništva*, Umag – *grad bogate europske kulturne baštine*, Pazin – *grad književnosti*, dok je porečka u izradi. Ovo područje djelovanja obuhvaća i tehničku kulturu jer razvoj inovativnih alata, posebno u informatičkoj i industriji novih medija, utječe na razvoj i kulturno-kreativne industrije pa je poticanje kompetencija važno za unaprijeđeni položaj mladih.

Istarska županija je županija bogata kulturnom baštinom, tradicijom održavanja kulturnog nasljeđa, bogata potencijalima. Rezultati prikupljanja podataka pokazali su

nekoliko indikatora koji mogu biti ograničavajući u razvoju mladih u ovom području: **percepcija mladih iz perspektive donositelja političkih odluka (mladi kao pasivna publika, nevidljivi mladi)** – neuključivanje mladih u odluke, nedovoljno programa mladih i za mlade; **problemi koji proizlaze iz nedostatka primjerenog prostora za mlade**, a posljedično i sadržaja (aktivnosti nisu primjerne mladima, zatvorenost institucija, nema financiranja klubova/centara za mlade u kojima se stvara kultura mladih); **problemi koji proizlaze iz financijskih razloga** – na svim razinama u programe javnih potreba u kulturi ulaže se od oko 2 do 5%; **problemi koji proizlaze iz vrijednosti društva i lokalne zajednice** – ograničen stav da se kultura odnosi samo na institucionalnu kulturu, zastarjele metode profiliranja publike i sl. (Arhiva DIP-a, 2017.).

Ovi problemi rješivi su **uključivanjem mladih i alternativne kulture mladih u postojeću kulturnu infrastrukturu, poticanjem i vrednovanjem kulture mladih kao prioritetnih skupina, zajedničkim projektima postojeće dobre kulturne infrastrukture – povezivanjem „institucionalne“ i „alternativne“ kulturne scene, jačanjem saveza među udrugama u kulturi mladih, uključivanjem mladih u izradu programa ustanova u kulturi, poticanjem inovacija i stvaralačkog okruženja (kreativni laboratoriji, kreativni poduzetnički inkubatori za mlade, u kriterijima za financiranje javnih potreba jasno istaknuti poticanje kulturnog stvaralaštva mladih, kulturne aktivnosti kao platforma neformalnog učenja).**

Opći cilj 1.: potaknuti povezivanje i suradnju aktera kojima je djelatnost kultura, udruga, javnih aktera iz područja tehničke kulture (novih tehnologija, novih medija);

Specifični cilj 1.1.: racionalno koristiti postojeće resurse u kulturi: prostornih resursa, ljudskog potencijala i financija iz javnih prihoda (analiza uspješnosti ulaganja), kontinuirano educirati i informirati sve dionike o prikupljanju sredstava za financiranje programa u kulturi, projektnom ciklusu i upravljanju resursima u kulturi.

Specifični cilj 1.2.: ispitati zadovoljstvo mladih kvalitetom postojećih programa i projekata u kulturi.

Specifični cilj 1.3.: potaknuti aktere, a posebno mlade na aktivno sudjelovanje u kreiranju javne politike u kulturi, kako bi županija i gradovi bili po mjeri mladih.

Specifični cilj 1.4.: revidirati prioritetna područja „Istarske kulturne strategije“ kako bi se jasno odredile smjernice u području kulturnog razvoja županije te kako bi se ulagalo prema načelima „dobrog upravljanja“ (suradnja s civilnim sektorom, racionalno korištenje vlastitih resursa i dr.) uz uključivanje mladih.

Mjere/aktivnosti:

Indikatori provedbe i praćenja:

<ol style="list-style-type: none"> 1. analiziranje kulturnih potreba i potencijala mladih s ciljem revidiranja prioriteta „Istarske kulturne strategije“ uz uključivanje svih relevantnih dionika, a posebno mladih, kao i usmjeravanje ciljeva kulturne strategije prema poticanju stvaralaštva, poduzetničkog načina razmišljanja i kulturnog izražavanja mladih uz korištenje vlastitog ljudskog potencijala i povezivanje u regionalne saveze koristeći pri tom nove tehnologije i nove medije; 2. analiziranje i evaluiranje postojećih programa kako bi se utvrdila usklađenost s potrebama mladih; 3. organiziranje i financijsko podupiranje edukacija i informiranja svih dionika o trendovima kulturnih politika u okruženju; 4. organizirati i financirati edukacije te informiranje svih dionika o prikupljanju sredstava za financiranje programa; 5. izraditi kriterije za financiranje kojima se potiče suradnja i partnerstvo između aktera u kulturi, na lokalnoj, regionalnoj, nacionalnoj i međunarodnoj razini. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. provedena analiza kulturnih potreba mladih; 2. provedena vanjska evaluacija i samovrednovanje postojećih programa prema sljedećim indikatorima: broj mladih aktivnih i pasivnih korisnika programa u kulturi, zadovoljstvo mladih programima, uključivanje mladih u planiranje programa i drugi; 3. revidirana Istarska kulturna strategija, prema metodologiji i primjerima dobre prakse u skladu s potrebama mladih, kojoj je cilj poticanje stvaralaštva, razvijanje talenata, poduzetničkog načina razmišljanja mladih i poticanje kulturnog izražavanja mladih; 4. povećan broj sudionika edukacija o kulturnim javnim politikama, posebno mladih; 5. povećan broj sudionika edukacija o načinima prikupljanja sredstava za programe i projekte u kulturi, posebno mladih; 6. povećan broj novozaposlenih mladih (samozapošljavanje, socijalno poduzetništvo) u kulturi; 7. povećan broj partnerstava između javnih ustanova u kulturi i organizacija civilnog društva.
<p>Opći cilj 2.: stvoriti uvjete za pokretanje kreativno-poduzetničkih inkubatora (laboratorija) za mlade (organizacije civilnog društva i pojedinci) kontinuirana edukacija i informiranje svih dionika o kulturnim politikama okruženja u kojem živimo (EU), novim trendovima u kulturi.</p> <p>Specifični cilj 2.1.: uključivati mlade, posebno one sa znanjima, vještinama i interesima za nove tehnologije i nove medije u sve aktivnosti i procese „stvaranja“ kulture.</p> <p>Specifični cilj 2.2.: potaknuti organizacije civilnog društva i pojedince na aktivnosti iz područja tehničke kulture te na suradnju s ostalim organizacijama i ustanovama kojima je djelatnost kultura.</p>	

Specifični cilj 2.4.: potaknuti stvaralaštvo među mladima te poduzetnički način razmišljanja i kulturnog izražavanja mladih.

Mjere/aktivnosti:	Indikatori provedbe i praćenja:
<p>1. izrada kriterija za financiranje programa i projekata koji potiču stvaralaštvo te povezuju kulturu i tehničku kulturu, odnosno razvijanje talenta, kreativnih vještina, poduzetničkog načina razmišljanja i kulturnog izražavanja mladih (iz EU strategije za mlade).</p>	<p>1. povećan broj novih programa koji potiču stvaralaštvo te povezuju kulturu i tehničku kulturu (u okviru postojećih sredstava);</p> <p>2. povećan broj novih kulturnih proizvoda, čiji su inicijatori, realizatori i/ili korisnici mladi;</p> <p>3. pokrenuti kreativno-poduzetničke inkubatore, kao platforme za generiranje i potporu kulturnih, kreativnih i poduzetničkih ideja posebno mladih, uz potporu profitnog sektora.</p>

Nositelji aktivnosti: Istarska županija (nadležno upravno tijelo), Istarska kulturna agencija, ustanove u kulturi, organizacije civilnog društva, mladi, savjeti mladih i drugi vanjski suradnici.

Za kraj, poruka mladima, donositeljima odluka i potencijalnim akterima promjena:

Istra je bogata resursima, ljudima i prostorima, potencijalima i dobrim političkim i civilnim nasljeđem, no i njoj se „događa“ kulturna, gospodarska, ekonomska, politička i civilna tranzicija u kojoj se bogato nasljeđe europskih vrijednosti poput antifašizma, slobodnih ideja i mogućnosti lake prilagodbe bori s društvenom tranzicijom u kojoj se nalazi kako Hrvatska, tako i Europa. Promišljanje o budućnosti mora biti snažno okrenuto mladima i javnim politikama za mlade jer oni nisu „naša budućnost“ ako ne budu prioritetno područje javnih politika.

Mladi Istre žive u puno boljim kulturnim, ekonomskim i socijalnim uvjetima od mladih u mnogim krajevima Hrvatske pa je upravo ta relativno dobra infrastruktura donekle uljuljkala mlade koji su prihvatili dominantne vrijednosti pa nisu akteri promjena. Mladi Istre imaju kapacitet da budu akteri promjena, u što smo se uvjerali za vrijeme rasprava u izravnom kontaktu s njima.

Na donositeljima odluka je da potaknu mlade i povrate povjerenje mladih u zajednicu i društvo u kojoj žive, kako bi postali aktivni akteri koji će uspostavljati nove i bolje uvjete za ostanak mladih u Istri. Iako je Istra poželjna destinacija za život mladih iz drugih krajeva za vrijeme turističke sezone, kada oni odu, stječe se dojam da oni koji su ostali u Istri čekaju novu sezonu. I vrlo brzo više nisu mladi.

Mladi Istre moraju živjeti tijekom cijele godine pa je izuzetno važan zadatak ovog Programa mobilizacija zajednice i što veće uključivanje mladih u donošenje odluka te pružanje mogućnosti mladima da ostvare svoje potencijale. Ovaj Program može se realizirati jedino u sinergiji mladih, donositelja odluka i ključnih dionika koji mogu unaprijediti život mladih (javnih ustanova, privatnog sektora, organizacija civilnog društva, upravnih tijela i drugih), pri čemu mladi moraju biti u centru.